

Аграфтурызм 4

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

PL ISSN 0546-1960

NR INDEKSU 366714

Бельскія пераможцы 12

<http://niva.iig.pl>

redakcja@niva.iig.pl

№ 02 (2696) Год LIII

Беласток, 13 студзеня 2008 г.

Цана 2,00 зл. (VAT 0%)

Конкурс „Дэбют” — XI

Тэкст і фота Міры ЛУКШЫ

Завяршыўся агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы „Дэбют-2007”, арганізаваны „Нівай” і Беларускамі саюзам у Польшчы. Паступіла на яго дваццаць прац. Прыняло ўдзел 6 аўтараў з пачатковых школ і гімназій — усе дэбютанты, 14 асоб — з другой узроставай катэгорыі, пачынаючы ад ліцэістаў да дарослых, з якіх 4 прыслала тэксты на конкурс першы раз. Сярод іх апынуліся аўтары, якія самі не адважыліся высласць свае творы пад ацэнку камісіі, а зрабіла гэта, напрыклад... іхняя бабуля. Тэксты спелыя, вартыя вылучэння, як і адбылося гэта ў выпадку Анны Алясюк з Бельска, цяпер студэнткі этналогіі Торунскага ўніверсітэта. Усе ўдзельнікі атрымалі багатыя кніжныя ўзнагароды, ды вылучаныя былі камісіяй (Надзея Артымовіч, Ежы Плютовіч, Янка Трацяк) аўтары, якіх творы пакідалі ў душы чытачоў найбольшы літаратурныя і эмацыянальныя вартасці. У першай групе вылучана была Марыянна Садоўская з Храбустоўкі, вучаніца гімназіі ў Нарве, з падборкі тэкстаў якое найлепшым палічаны быў верш „Кахаю. Не забуду”, які ўсхваляваў сваёй пачуццёвасцю, пры ашчаднасці літаратурных сродкаў, суровую камісію. Другой вылучанай аўтаркай з’яўляецца Кацярына Гева таксама з Нарваўскай гімназіі за верш „Гэта было вельмі даўно” (на жаль, абедзве паэтэсы былі непрысутныя на завяршэнні конкурсу 29 снежня ў Беластоку).

У другой групе ў галіне прозы першае месца заваяваў Віталь Воранаў з Мікушына пад Познанню за апавяданне „Недарэчы”, вылучаны быў Анатоль Маўчун з Познані за эсэ „Абрубскія хутары”, які вяртаецца да сваіх успамінаў з бацькаўшчыны. У галіне паэзіі ў гэтай групе вылучана была Кацярына Панасюк з Кузавы, вучаніца II класа Гайнаўскага белліцэя (яе дэбютанцкія творы былі ацэнены камісіяй як дасканалыя) і ўспомненая Анна Алясюк з Бельска-Падляскага.

— Адзінаццаць выпускаў конкурсу вартыя ўжо нейкага падагульнення, — сказаў старшыня Беларускага саюза і галоўны рэдактар „Нівы” Яўген Вапа. — За гэтыя гады са сваімі творамі паявіліся ў конкурсе каля 200 асоб, з якіх 15-20 пастаянна паўтараюцца. Шырокі і яго абсяг, паколькі паяўляліся аўтары з розных куткоў Беласточчыны і Польшчы. Некаторыя аўтары

Кацярына Панасюк з Надзеяй Артымовіч

за той час сталі членамі літаратурнага аб’яднання „Белавежа”, іншыя — выдаўцамі і перакладчыкамі. Усе ўзнагароджаныя творы, а пасля і іншыя найлепшыя будуць друкавацца ў „Ніве”, што з’яўляецца таксама ўзнагародай.

Анна Алясюк

— Банальна сказаць, што гэта самы цяжкі шлях — працаваць у літаратуры, — звярнулася да ўдзельнікаў старшыня камісіі, вядомая паэтэса Надзея Артымовіч. — Гэта значыць настойлівая самастойная праца і, прабацьце за слова — кляштар. І ўласная індывідуальнасць. Мяне асабіста цешыць, што ў кожным выпуску мы сустракаем аўтараў, якія ствараюць аснову. Можам

мець надзею, што з гэтай групы вырасце нехта, што зазначыць сваю прысутнасць у літаратуры. Цешыць таксама, што пашыраецца карта абсягу конкурсу. Конкурс дапамагае сканцэнтравана свая сілы, даць магчымасць канфрантацыі. Гэта ёсць і вялікая наблітацыя. Калі разважаць пра творчасць, таксама і сваю. Што аўтару неабходна? — Чытаць, чытаць і яшчэ раз чытаць. Розную літаратуру. Няважна, чым займаецца. Гэта ўласная патрэба. Гэта пашырэнне і ўласнага свету. І зразуменне пэўнай артыстычнай формы, што з’яўляецца таксама элементарным. І разважанні над чалавекам, яго жыццём, яго часам, яго эмоцыямі. Літаратура гэта артыстычны запіс, след чалавека. І калі тэкст з’яўляецца пераконваючым для чытача, найлепшай узнагародай для аўтара будуць чытачы, якія па ўласнай волі хочаць вярнуцца да верша, да кніжкі, да аўтара. А вылучаныя працы важныя як для аўтара, так і для нас.

Важныя ўсе словы, напісаныя па-беларуску для нас, чытачоў беларускага слова, важныя для „Нівы”, якая ўсімі магчымымі сіламі падтрымлівае роднае слова і родную культуру. Цешыць тое, што з радой дэбютантаў „Дэбюта” выйшлі такія аўтары, як Віталь Воранаў. Віталь прыняў удзел у конкурсе чацвёрты раз (заявіў, што як канкурсант — ужо апошні). Прыехаў ён са сваім перакладам з мовы арыгінала — з англійскай — першым па-беларуску, зборнікам Мілна „Віня-Пых”. Ягоная прэзентацыя выдання была на гэтай сустрэчы першая ў Польшчы (першая сусветная прамоцыя адбылася ў Празе).

Нашым Чытачам

якія зараз святкуюць

Новы Год

здараўя, шчасця

і веры ў лепшае

жадае

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

РАЗАМ З „НІВАЙ” — ДОМА, НА ПРАЦЫ, ВА ЎСТАНОВАХ

Вялікая прамоцыя для падпісчыкаў (прэnumerатараў) „Нівы”!

Прыватныя асобы, фірмы, самаўрадавыя і дзяржаўныя ўстановы! Калі Вы яшчэ не зрабілі падпіскі на наш тыднёвік на 2008 год, дык спяшайцеся. Калі да канца студзеня Вы на пошце, у кіёсках „Руху” і „Кальпортэра” або ў рэдакцыі падпішацеся на „Ніву” да канца 2008 г. і прынясеце непасрэдна або дашлеце па пошце распіску аб падпісцы да 15 лютага 2008 г. у сакратарыят газеты, Вас чакаюць узнагароды!!!

Кожны адзін падпісчык (прэnumerатар) атрымае бясплатна апошняю, выдадзенаю нашай рэдакцыяй кнігу „Час трылогіі і надзеі. Штодзённае жыццё беларусаў Беласточчыны ў 1944-1956 гадах”. Кніга з’яўляецца запісам успамінаў нашых дзядоў і бацькоў пра іх цяжкі пасляваенны лёс. Шмат увагі і дакументаў адводзіцца спаленым вёскам і загінуўшым там людзям. Кніжка мае перш за ўсё трапіць толькі да падпісчыкаў.

Калі Вы, Ваша фірма ці ўстанова падпішацеся на 2 экзэмпляры „Нівы”, тады апрача кніжкі атрымаеце яшчэ бясплатна кампакт-дыск і касету з цікавай беларускай музыкай калектываў Беласточчыны.

Калі ў Вас будзе жаданне падпісацца на 3 і больш экзэмпляраў „Нівы” да канца 2008 г., апрача вышэйпералічаных падарункаў Вы атрымаеце падборку ўжо недаступных у распаўсюдзе рэдакцыйных выданняў ды іншыя неспадзяванкі.

МНОГА КОЖНЫ З НАС ГУБЛЯЕ, КАЛІ „НІВЫ” НЕ ЧЫТАЕ.

97705461196000

Good-bye Еўропа

Дзецям добра. Яны зайсёды рады святу. Ці гэта провады старога года, ці сустрэча новага, ці адзначэнне старога-новага, ці Каляды... Усё адно. Яны знойдуць чым пацешыцца, пакуль дарослыя заліваюць свае праблемы горкай вадкасцю і, уставіўшыся налітымі бельмамі ў экран тэлевізара, стараюцца пракаментыраваць выступы яшчэ цяжарных першых асоб дзяржавы ды ў дадатак звязаць з гэтымі выступамі сваё і сваіх дзяцей будучае, зусім пры гэтым не жадаючы ўспамінаць, што так ужо неаднойчы было. У мінулым годзе было, у пазамінулым..., і гэтак далей.

Толькі чамусьці праблемы не вырашаюцца. Хіба таму, што спадзяёмся на некага, а не на сябе. Вось і атрымліваецца, што рана ці позна сітуацыю прыйдзецца папраўляць нашым дзецям. На іх толькі надзея і застаецца.

Увогуле, дзеці самае лепшае, што ў нас атрымліваецца. Яны і прыгожыя, і не п'юць ды не кураць, не скандаляць, ды яшчэ і конкурсы песень Еўрабачання выйграюць. А вось тое, што мы робім рукамі, неяк не так добра атрымліваецца. Я не маю на ўвазе галасавання на выбарах, бо там мы працуем галавой, а рукамі працуюць іншыя. Таму мы не асабліва спадзяёмся на тыя выбары і схільныя верыць, што сітуацыю можа змяніць проста нейкі каляндарны год. Або нашы дзеці памяняюць яе на лепшую некалі потым.

2007 год не вырашыў аніякіх праблем беларусаў, 2008 — гэтыя праблемы аб'яча паглыбіць і пашырыць. Прадпрыемальнікі пачынаюць баставаць, пенсіянеры бубнець, рабочыя плявацца, навукоўцы з'яжджаць, кантрабандысты маліцца на шэнгенскія візы і польскія памежныя слупы, чыноўнікі спадзяваюцца на непрадбачаныя грошы, калгаснікі ўжо ні на што, беспрацоўныя на цуд, а ўсе разам піць ды казаць, што ад нас нічога не залежыць і менавіта мы нічога зрабіць не можам. Значыць, прыйдзецца гэтым некалі заняцца нашым дзецям.

Амерыканцы пагражаюць Беларусі санкцыямі, беларускі прэзідэнт пагражае амерыканцам рэчамі яшчэ страшнейшымі, а кіраўнік расійскай дзяржавы чарговы раз дае сённяшняй бе-

ларускай уладзе грошы і ракеты, каб яна магла выстаць. Дае не проста так, а пад працэнты, з адтэрміноўкай вылат на пяць год. Відаць, мае дакладную інфармацыю (КГБіст як ніяк), што гэтая ўлада пяць гадоў пратрымаецца ў гэткай дэмакратычнай краіне з уласным шляхам развіцця. А аддаваць крэдыт прыйдзецца потым, нашым дзецям. Яны ж наша надзея.

На сябе мы ўжо не спадзяёмся. Добра ведаем, што нічога талковага зрабіць не можам. Акрамя дзяцей, зразумела. Таму, ад бясцілля стараемся выглядаць разумнымі. Маўляў, лёс у нас такі. А на пытанне хто пагражае нашай незалежнасці адказваем: Амерыка. Чаму Амерыка, ніхто не ведае. Навошта Амерыка Беларусь — таксама загадка стагоддзя. Але гаварыць, што на наш суверэнітэт пасягае Расія, неяк сорамна. Што мы з рускімі ўжо не справімся, ці што! А ўвогуле халера яго ведае хто пагражае нашай свабодзе. Няма калі думаць. Можна некалі дзеці разбярэцца, калі падрастуць.

Чаму мы жывём блага, таксама добра ведаем. Кепска мы жывём, бо мы не Еўропа. Трэба ж некаму жыць не так сытна як там. А Еўропа, ці дакладней сказаць Еўрасаюз, наш сусед. На пытанне ці хочам мы ў Еўрасаюз адказ атрымліваецца крыху жыдоўскі. Бо нельга пачуць ад беларуса ні „так“, ні „не“. Наш чалавек адказвае проста: „А каму мы там патрэбныя ў Еўропе? Хто нас там чакае?“ І няма чаго тлумачыць, што мы не горшыя ні ад літоўцаў, ні ад палякаў, ні ад каго іншага, хто ўжо ўвайшоў у Еўрасаюз на роўных і хто яшчэ ўвойдзе. Усё адно толку не даб'ешся. Хоць кол на галаве кашы, а ніхто не паверыць, што нас могуць таксама прыняць роўнымі. А рабамі, кажучы, быць не хочам. І дзецям не дазволім, бо як яны ў Еўропу паз'язджаюць, то хто тады крэдыты рускім аддаваць будзе?

Вось яно і атрымліваецца, што дзеці наша надзея, але ім, дзецям, на сённяшніх дарослых спадзявацца няма чаго. І не бачыць і ім Еўропы, як сваіх вушэй. Бо іх бацькі чамусьці вырашылі, што іх дзеці — гэты іх надзея. А не наадварот, што яны надзея сваіх дзяцей.

Віктар САЗОНАЎ

Свет і карціна

Хапае прарокаў, якія весцяць трыумф сучаснай карцінкавай цывілізацыі, разам з феерыяй колераў і гукаў, разам з інвазіяй TV, DVD, усялякіх камп'ютэраў і Інтэрнэту. Вось карцінкі, паводле яе апявальнікаў, у найбольшай поўнасці і ўсебаковасці паказваюць нашу эпоху — зусім адваротна, чым пісанае слова, якое звужае, абядняе чалавечы розум, плоскае яно і аднабаковае.

Застрагла ў маёй памяці выказванне аднаго са стваральнікаў новай хвалі ў французскім кіно пачынаючы з гадоў мінулага стагоддзя — Жан-Люк Гадара. Гадар адмовіўся ад удзелу ва ўрачыстасці ўручэння ўзнагарод за фільмавыя еўрапейскія дасягненні ў мінулым годзе; напракнуў творцаў і тэарэтыкаў сучаснага кіно ў віне за тое, што фільмавая карціна стала толькі дадаткам да фільмавай балбатні, да выказваных у фільме поглядаў, ідэй, а ж нішто іншае, як карціна, з'яўляецца сутнасцю, стыхіяй кіно.

Прызнаюся, што перапоўнены болем і адчаем крык Гадара ўскалыхнуў мною. Таму, што я прыналежу да тых пісьменнікаў, якім фільмавая карціна спадарожнічала ад пачаткаў пісьменніцкага шляху. Калі пыталіся ў мяне пра літаратурныя ўплывы, аб майстроў-пісьменнікаў, я забыўся на ўплыў маэстра-рэжысёраў. Памятаю са студэнцкага часу паслябеднія гадзіны, праведзеныя ў душнай зальцы фільматэкі ў Варшаве, паколькі прылічыць мяне можна было да класа гледачоў з мянушкай „пацукі фільматэк“. А тыя пацукі не заглядвалі ў кіназалы адно для забавы, каб скаратаць час, паколькі цікавілі іх нейкія амбінныя фільмы; фільмавае ж мастацтва гэта — перш за ўсё — пір для вачэй. Памятаю серыю фільмаў яшчэ з дваццатых гадоў мінулага стагоддзя, неагучаных, хоць бы са школы імпрэсіянізму французскага авангарда, рэжысёра Жана Эпітэйна ці Марселя Л'Ерб'е, іх аблітыя сонцам кадры, або савецкага авангарду Сяргея Эйзенштэйна ці Усевалада Пудоўкіна, творчыя, выклікаючыя духа кіно арыгінальным мантажам; ці зноў фільмы Фрыца Ланга або Фрыдрыха Мурнава — нямецкіх экспрэсіяністаў, з іх уявай святлаценню, што

даставалі змрочны свет чалавечай экзістэнцыі. А бліжэй нашага часу — маем вось серыю поіг — крымінальных фільмаў з Галівуду саракавых гадоў, найлепшыя з іх усведамлялі трагедыю чалавечага быцця, сутык чалавека са злычынствам. А яшчэ бліжэй — жывапісныя секвенцыі фільмаў Анджэя Вайды, Акіры Курасавы ці Федэрыка Феліні, якіх самотныя героі становіліся вока ў вока перад выклікамі гісторыі.

Разумею гней Гадара, паколькі новае кіно забываецца пра магчымасці, якія дае фільмавая карціна, забываецца аб стварэнні новых светаў, аб творчым распараджэнні часапрасторай экрана. Здаецца мне, што новае кіно паддаецца пераказу тэлебачання, якое любіць здымаць чалавечыя галовы буйным планам, бо гэтыя мабыць хутчэй і лягчэй (ах, тая павярхоўнасць усялякага новага мастацтва!), а тыя галовы выказваюць бяскоўнасць тырады на грамадскія, палітычныя тэмы, значыць, фільмавы пераказ становіцца падпарадкаваным таму, што чужое мастацтва фільма. Пашыраецца з'ява нібыта-карціны, парэшткавай, дэгенераванай карціны, а ўсё гэта не без уплыву тэлевізійнага рэпартажу, рэкламнага споту або музычнага тэлекліпа.

Усё тое служыць уздымам на працягу, для выклікання нянавісці, для стварэння пазіцыі змагара або дзеяча. Свет нібыта-карціны — свет спрошчаны, схематычны. Узнікае вось з папалішчаў той фальшывы, абылганы свет эстэтыкі сацрэалізму, таталітарызму, свет, здавалася б, эстэтыкі ўжо пераможанай разам з правалам сталінізму.

Парадаксальна — найбольш вартаснай, бо неадназначнай, неапазнанай — як усенькае наша жыццё пад небам — застаецца ўсё цывілізацыя пісанага слова, паколькі найбольш метка перадае каштоўнасці класічнай Еўропы, падтрымлівае аслабелыя ніткі традыцыі, адмаўляецца прымаць удзел у хаосе і руйнаванні.

Ежы ПЛЮТОВІЧ

Вачыма еўрапейца

Парламенцкія назіранні

Тыдзень таму дзяліўся я з Вамі сваімі ўражаннямі ад апошняй пабыўкі ў Варшаве. Так склалася, што некалькі дзён да каталіцкіх Каляд і самыя святыя правёў я ў сталіцы, галоўным чынам у сядзібе парламента. Чакаючы аднаго з перапынкаў у парламенцкіх абрадах, забег я ў сенацкі бар. На агромным плазмавым тэлевізары паказвалі якраз ход дэбаты ў Вышэйшай палатцы аб Карце настаўніка. Не ўсіх, аднак, гэтая праблема цікавіла. Некалькі сенатараў у той час аб'ядаліся варэнікамі, на якія з-над тэлевізара спазіралі партрэты чарговых маршалкаў Сента III РП, пачынаючы з першага — Анджэя Стэльмахоўскага на апошнім — Багдана Бару-

сэвічы — канчаючы. Сярод сенатараў у бары звочыў я былога падляшскага ваяводу ад ПіС Яна Дабжынскага, цяпер шэфа Беларастоцкага газавога прадпрыемства. Дзіў — нічога ён не еў і не піў. От, сядзеў так сабе сярод згладнелых сенацкіх калег.

Калі вярнуўся я сюды пасля дзюх гадзін размоў з „упаляванымі“ мною дэпутатамі, пан сенатар зноў тут сядзеў, а сенатары ў пленарнай зале слухалі заступніцу праваў дзіцяці. Здалося мне, што сенатар Дабжынскі крыху нудзіцца ў гэтай палатцы. А, можа, ад выбараў не можа яшчэ знайсці сабе месца.

Урэшце трапіў я на другое ў гэтым скліканні, але дэ-факта першае поўнасцю працоўнае пасяджэнне камісіі нацыянальных і этнічных меншасцей. Як я ўжо пісаў у „Ніве“, засядае ў ёй семнаццаць асоб, найбольш, бо васьмёх, ад Грамадзянскай платформы. Самае цікавае, да ўдзелу ў яе працах запісалася двух дэпутатаў з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі — адзін з іх рухаецца па сеймавых калідорах на калясцы. Яшчэ да пачатку пасяджэння камісіі ўдалося мне падслухаць, што яш-

чэ адна з сенацкіх камісій будзе займацца справамі меншасцей, чаго дагэтуль не было. Госцем камісіі быў перш за ўсё віцэ-міністр унутраных спраў і адміністрацыі Тамаш Стаханчык (хоць у гэтым ведастве меншасныя справы падлягаюць віцэ-міністру Тамашу Семоняку; затое віцэ-міністр Стаханчык займаецца, м.інш. пытаннямі міграцыі).

— Змены будуць, але праведзеныя яны будуць не ў рэвалюцыйны, толькі ў эвалюцыйны спосаб. Апошнія два гады ажыццяўляецца закон аб нацыянальнай і этнічных меншасцях ды рэгіянальнай мове і стабілізуецца супрацоўніцтва з меншасцямі. Хочам каб так сама было ў будучыні — каб было пастаяннае супрацоўніцтва і гарантаваныя сродкі.

Пры нагодзе міністр пайнфармаваў, што ўжо г.зв. асветныя стратэгіі падалі арганізацыі нямецкай і літоўскай меншасцей, неўзабаве пададуць іх украінцы і кашубы. Адным з прыярытэтаў МУСІА пры новым урадзе мае быць прадухіленне нацызму і ксенафобіі.

Калі дэпутаты, прадстаўляючы асабліва ўсходнія рэгіёны Польшчы, спаслаліся на адмоўныя вынікі ўваходу ў Шэнгенскую зону, міністр Стаханчык заявіў:

— Ставіце мяне ў нязручную сітуацыю. Тэматыка пасяджэння была іншая, а вы зыходзіце на тэму адносінаў з Беларуссю. Гэта міністэрства замежных спраў адказвае за тое, на якім узроўні вядуцца гэтыя дзеянні і гэты МЗС займаецца малым памежным рухам.

Цікавую заўвагу ў адрас МУСІА накіраваў адзін з дэпутатаў, былы маршалак Падкарпацкага ваяводства:

— „Прыкладзём усе старанні“ — нам такой фразы ўжо недастаткова.

У сваю чаргу падляшскі дэпутат Яўген Чыквін дадаў:

— Найважнейшае ў адносінах улад і меншасцей — спосаб прымання рашэнняў.

І таго, аб чым успомнілі гэтыя два дэпутаты, трэба было б пажадаць новым уладам Польшчы ў дачыненні да нацыянальных меншасцей, сярод іх — беларускай.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

— І ў тваёй, Надзя, хаце, сёлета на Руждво будзе цёмна ў вокнах, не прыйдуць каляднікі, будзеш святкаваць у дзяцей у Беластоку, — звярнулася я да Надзі. — Ды і няма каму калядаваць, мо якія-небудзь каляднікі прыедуць з горада да дзядоў...

Па сцежках жыцця

Тэкст і фота Ніны БРУЧКО

Студзень, ні снегу, ні марозу. З поўдня нат сонейка на момант замірнула, вылезшы з-за хмаркі. Набліжаемся да Плёска.

— Бач, Надзя, якая цудоўная пагода, — азвалася я да сястры. — Хіба наша мама вымаліла пагоду на сёння ва Усявышняга, каб толькі мы прыехалі і запалілі свечачкі на пяты год яе „адыйсця”. Помніш, пяць год таму стаяла дваццаць марозу ў гэтую пару, а сёння — проста вясна.

— Пашанцавала нам, то праўда, — ціха сказала сястра.

Едзем праз амаль усю вёску, не відна ні адной душы на вуліцы.

— Вымела людзей, ці што, да ліха?! А такая вялікая вёска...

З могілак, дзе мы таксама нікога жывога не сустрэлі, ідзем на Мацейкі, наведзець нашу нядаўна аўдавелую суседку Надзю. На падворку стаіць машына, значыць, хтосьці прыехаў.

— О, маеш гасця? — кажа мая сястра, калі мы ўвайшлі ў хату і ўбачылі Надзіну ўнучку Касю, якая прыехала з Беластока наведзець адзінокую бабулю.

— Заходзьце, заходзьце, сядайце ля стала, — запрашае нас суседка, падстаўляючы крэслы.

Стал ужо застаўлены ежай, а Кася ўміг паставіла перад намі кубачкі з гарачай гарбатай і папрасіла частавацца.

— Дзякуем, ахвотна вып’ем, доўга былі на могілках, намерзліся трохкі, — прызналася сястра, хапаючы ў далоні цёплы кубак. — Доўга хадзілі па могілках, наведалі сваіх і суседзяў. Бачыш, дарагая, ужо ўсе нашы блізкія суседы „там”, толькі адны суседкі засталіся.

— То праўда, або пустыя хаты, або толькі па адной кабеце ў хаце. Васіль з Пескаў увесь час лічыць, колькі ўдавіцаў, а колькі ўдаўцоў у Плёсках. Казаў — удавіц каля сарака, а ўдаўцоў і дзесяцёх не будзе, — падтакнула суседка Надзя.

— Бачыш, Надзенька, — падхапіла тэму сястра, — з нашай кампаніі толькі адна Манька мае мужа, а мы ўсе ўжо адны засталіся, а было нас дзяўчатак няшмат, ледзь больш дзесяці. Хоць бы на Мацейках у многіх хатах няма зусім цэлых сем’яў — і бацькоў, і дзяцей...

— І ў тваёй, Надзя, хаце, сёлета на Руждво будзе цёмна ў вокнах, не прыйдуць каляднікі, будзеш святкаваць у дзяцей у Беластоку, — звярнулася я да Надзі. — Ды і няма каму калядаваць, мо якія-небудзь каляднікі прыедуць з горада да дзядоў...

— Лоні то дзверы не замыкаліся, — ішлі адны за аднымі, я ўжо прасіла не спяваць, адразу давала грошы. Ад спеваў аж галава разбалелася. Прыходзілі каляднікі з чужых навакольных вёсак. Новая ўжо мода настала, хоць у даўнія часы таксама прыходзілі чужыя каляднікі, найчасцей тады збіралі грошы на патрэбы сваёй царквы і былі гэта людзі пажылыя, — заўважыла суседка.

— Ну здорава, хоць дзяцей і мо-

Адрамантаваны дом у Плёсках

ладзі ў вёсцы амаль няма, а традыцыі не загінуць, — з задавальненнем сцвердзіла я.

Выйшаўшы з Надзінай хаты, сустрэлі мы суседку Маньку, якая круцілася па панадворку сярод курэй, сабакі і коціка. Прывітаўшыся, спыталіся пра здароўе, пра жыццё...

— От, як бачыце, жыву адзінокая, калі б не бегала вакол „жывое”, не было б да каго рот адкрыць. На Лукаша адна святкавала, са сваімі думкамі, мо і на Каляду прыйдзецца адной вячэру есці. Што ж, мужа і сына ўжо няма, зарана адышлі, унукі далёка — у Беластоку, сваё жыццё маюць, — засумавала Манька.

Спыняемся на вуліцы пры бацькоўскай хаце. На агародзе стаяць ужо новыя будынкі. А далей Ляркава хата, не пазнаць — пафарбаваная, дабудаваны прыгожы ганак, упарадкаваны падворак, новенькія вокны, страхы... Хатка як палацк, адно што зімою стаіць пустая, як і іншыя хаты.

Ідзем у другі канец вёскі, да сваячніцы Зінкі. Разглядаемся па баках шырокай асфальтаванай вуліцы. Памяняліся хаты, падворкі, нічым не прыпамінаюць мінулае, не лічыўшы хатак, якія памятаюць наша дзяцінства.

А вось і колішняя наша школа — стаіць сумная, знішчаная, на сценах абадраны тынк... Праўда, будынак стары, памятае плёскаўскіх бежанцаў, якія, вярнуўшыся ў сваю вёску, грамадой пасяліліся былі ў школе, ды ў наша дзяцінства быў гэта адзін з прыгажэйшых будынкаў у вёсцы — белыя сцены, вялікія вокны, дагледжаныя вакол агародчыкі, а ўсюды многа, многа весела шчабяталі дзетак-вучняў. У глыбі краявіду свеціць сваім характарам, светла-карычневым колерам царква, з высокімі бліскучымі купаламі — сведка таго, што вёска яшчэ жыве.

Некалькі крокаў далей за школу, ля самой вуліцы — другая руіна, Пятрова хата. Пустая, ледзь трыма-

ецца зямлі, страшыць сваім выглядам усіх праходзячых і праязджаючых па вёсцы.

— Чаму ніхто ёю не цікавіцца — ні гарадскія наследнікі, ні солтыс, ні радныя? Яе трэба было б разабраць, хай не псуе выгляду прыгожай вёскі, — уздыхнула я.

— Відаць, жыхары ўжо прывыклі, ім гэтая карціна не перашкаджае, маладых людзей амаль няма, а старым... — махнула рукой сястра.

Далей ізноў вочы цешаць прыгожыя дагледжаныя хаты; лічым пустыя і ўспамінаем іх даўніх і цяперашніх уласнікаў. Дзе-нідзе загарэцца святло ў вокнах. Ізноў нікога на вуліцы не сустрэнем, толькі ў самым канцы трох мужчын сядзячых на халоднай лавачцы, якія збіраюцца ўжо дахаты. Яшчэ да нядаўна збіраліся пры Пецькавай хаце, нават наш сусед Іван з далёкіх Мацейкаў прыязджаў сюды на веласіпедзе, каб пабалакаць па-мужчынску, паіграць у карты ці выпіць час ад часу чарачку... А цяпер... Пецька цяжка хворы ў шпіталі ў Бельску, Іван ужо „ляжыць на гары”... Усё кончылася...

— О, ужо і Зінчына хатка, маленькая, старэнькая, якіх мала ў вёсцы, у поцемках і мінуць можна.

— Зінка ўжо нас чакае, святло гарыць у кухні, — заўважыла сястра.

— Што так доўга вас не было, я ўсё чакаю, чакаю... — радасна прывітала нас гаспадыня.

— От, хвілінку задоўга спыніліся на бацькоўшчыне, пагаварылі з суседкамі, бо суседаў вакол нашай хаты і няма, — сумна адказала Надзя.

Хатка ў нашай сваячкі хоць маленькая ды старэнькая, але вельмі дагледжаная, чысценькая, а новенькія печы добра грэюць. Расселіся мы ў кухні вакол стала і сталі ўспамінаць наша мінулае і цяперашняе. Нячаста ж бачымся, таму і ёсць пра што гаварыць.

— Сумна табе, Зіначка, зімаваць адной у хаце? — пачала я.

— Ой, сумна, ой, сумна, — нізка апусціла галаву Зінка. — Яшчэ нядаўна, ну, пару гадоў таму назад, суседзяў у мяне было многа. Зойдзеш, бывала, у хату каго з іх, і мужчыны, і жанчыны, спяваем, жартуем да поўначы. Тады чалавек вярнецца ў сваю хату і толькі галаву прыкладзе да падшкі, і ўжо спіць. А цяпер... Самі, бабанькі, бачыце, многа з нас адышло з гэтага свету, няма куды пайсці і да цябе мала хто зойдзе... Паглядзіце на вуліцы, усюды цемра ў суседніх хатах, цішыня вакол, нідзе чалавечай гаворкі... Вечары доўгія, а на вулічных стаўбах святло гасне ў дзевяць вечара. А спаць, дзяўчаты, у нашым узросце не вельмі хочацца, сядзім часта і раздумваем да паловы ночы... Калі б не тэлевізар, не ведаю, што было б рабіць... Як добра, што вы мяне наведалі, хаця ёсць мне сёння з кім пабалакаць, а то і пасмяяцца. Усе мы тут адзінокія бабы жывем зімою. Праўда, у суботы прыязджаюць час ад часу дзеці ці ўнукі, ды яны ж маюць свае працы, школы, сваё жыццё і муціць іхні парадок нам нельга. А як што, хаця б не дай Бог хваробы, ёсць тэлефон, а я нават маю „камурку”, званю, калі трэба, і дзецям, і сёстрам ці братам.

— У тваіх сенцах разносіцца прыемны пах капусты? — спыніла Зінку Надзя.

— А так, так, тушу капустку, заўтра паджару і нараблю смачных галушак з капустай. Прыедуць сын і ўнук, вельмі ж яны іх любяць. А я і занятак маю, што ж мне іншага да работы? Ні свіней, ні курэй, а хлеб і ўсё што душа патрабуе — у гандляроў на вуліцы купіш. Машына за машынай едуць, нават „Бядронка”... Сем’яў, якія яшчэ гаспадарыць, мала ў вёсцы, а і сярод іх мала хто хлеб пячэ. І магазін у вёсцы ёсць, — крыху веселей кончыла Зінка.

— Хутка Руждво, будзеш святкаваць з сям’ёй сына? — спыталася я.

— А як жа, а як жа, — як што год! Бачыце, бабанькі, як хуценька „наш час” мінуў. Руждво — гэта самае радаснае святка, нарадзіўся ж наш Гасподзь. Бегалі мы ў храм на ўсяночную, спявалі калядныя песні, калядавалі... Толькі цяпер, на старасць, многім з нас ужо цяжка стала пайсці ў царкоўку, каб паслухаць радасных спеваў... Толькі каляднікі прыйдуць пад акно, або малечы ў хату, славіць нарадзіны нашага Збавіцеля... Ну, што ж, такія сцежкі жыцця чалавека, — настальгічна закончыла Зінка.

— О, ужо прыехалі па нас, — хутка сарваліся мы з крэсел і сталі апырацца. Зінка адвела нас на вуліцу да машыны, падзякавала за супольны вечар і гарача запрасіла яшчэ калі-небудзь яе наведзець. Нам было таксама прыемна і мы абавязкова яшчэ зімой з’ездзім да нашай дваяроднай сястры Зінкі. Мы селі ў машыну. На вуліцы стаяла цішыня, на стаўбах гарэлі лямпачкі, ды чарнелі вокны суседніх хат.

Нашаму шматгадоваму карэспандэнту **Уладзіміру Сідаруку** словы шчырага спачування з прычыны напаткаўшага Яго гора — **смерці жонкі** — выказвае рэдакцыйны калектыў „Нівы”

*Усім тым, хто 30 снежня 2007 г. спадарожнічаў у пахавальным шэсці нашай незабытай памяці жонкі і маці **Анны Сідарук**, выказваем сардэчную падзяку Уладзіміру Сідаруку з дочкамі*

Новыя ўлады ПСН Падляшскай акругі

8 снежня 2007 г. у Супраслі адбыўся XIX З'езд дэлегатаў Польскага саюза невідучых Падляшскай акругі. Удзельнічала ў ім 28 дэлегатаў, выбраных з ліку 1 680 членаў ПСН. У з'ездзе прынялі ўдзел старшыня Галоўнага праўлення ПСН у Варшаве Анна Возняк-Шыманская ды генеральны сакратар ПСН Малгажата Пахолец.

Падчас з'езду абмяркоўваліся найбольш важныя справы для невідучых, у тым ліку якой дапамогі яны найбольш патрабуюць і дзе здабыць фінансавыя сродкі на яе ажыццяўленне. Невідучыя задаволеныя, калі іх наведваюць члены праўлення гурткаў ПСН і валанцёры. Такіх сустрэч чакаюць перш-наперш састарэлыя, якія жывуць адзінока. ПСН шмату чым дапамагае сваім членам. Ладзіць, між іншым, групавыя пабыўкі на турнусах у санаторыях, краязнаўчыя экскурсіі, паездкі на тэатральныя спектаклі і ў кіно, а таксама агляды мастацкай творчасці невідучых. У сядзібе праўлення Падляшскай акругі ПСН у Беластоку час ад часу можна купіць розныя дапаможныя прадметы неабходныя невідучым у іх штодзённым жыцці, м.інш., спецыяльныя гадзіннікі, іголки, бэльыя палачкі.

Падчас з'езду былі выбраны новыя ўлады ПСН Падляшскай акругі ў Беластоку. Старшынёю праўлення выбралі Януша Пуха, намеснікамі старшыні Еву Каменскую, Агнешку Шустку і Юзафа Пахолка. Старшынёю рэвізійнай камісіі выбралі Станіслава Гайдукевіча ды ў склад Сяброўскага суда Юрыя Кучынскага і Яна Целушэцкага.

(ян)

З Новым годам!

*Пажаданні шлю я „Ніве”,
Каб зайжды была шчаслівай,
Каб цябе ў Новым годзе
Усе чыталі ў народзе!*

*Каб зайсёды ў кожнай хаце,
Радасць і шчасце аб'яўляла,
За мяжой пашану мела,
Цэлы свет каб весяліла.*

*Трэба ў кожнай нашай хаце
Весткі з „Нівы” ўсім чытаці,
Нашай „Нівай” ганарыцца,
Роднай мовы не забыцца!*

*Я таго ўсім жадаю,
Жывіце з „Нівай”, як у раю,
Не цурайцеся роднай мовы
Будзьце вы зайжды здаровы!*
Мікалай ЛУК'ЯНЮК

Каб не загубіць мясцовых традыцый (2)

Белавежская пушча прыцягвае турыстаў

Галоўным козырам, які прыцягвае турыстаў у Гайнаўскі павет і заадно на начлегі ў агратурыстычныя кватэры, з'яўляецца Белавежская пушча, яе непаўторная флора і фауна, а некаторых можа гутарка аб яе ахове, якая таксама добра рэкламуе старыя лясны масіў у сярэдзіне Еўропы. Апошнім часам ізноў абнавілася дыскусія ў справе больш строгай аховы Белавежскай пушчы. Па ініцыятыве экалагаў збіраліся подпісы ў гэтай справе і праводзіліся дзеянні пад лозунгам „Ратуйма Белавежскую пушчу”. Дыскусія не абмінула сродкаў масавай інфармацыі Беларускай пушчы, якія паведамлілі аб аднаўленні новым міністрам аховы асяроддзя Мадэем Навіцкім ідэі пашырэння тэрыторыі Белавежскага нацыянальнага парку. Свайго незадавальнення больш строгай аховай Белавежскай пушчы не скрываюць уласнікі дрэваапрацоўчых прадпрыемстваў і многія сяляне. Апошнім часам я прачытаў выказванне ўласніка агратурыстычнай кватэры, які апасаўся, што строгая ахова пушчы магла б напалохаць яго магчымых гасцей. Аднак самая дыскусія ў справе будучыні нашай пушчы робіць ужо рэкламу турыстычнай дзейнасці як у рэгіёне і Польшчы, так і за мяжой. Некаторыя жыхары еўрапейскіх краін праз пасрэдніцтва Інтэрнэта выказваюць падтрымку больш строгай ахове Белавежскай пушчы. Яны могуць пасля прыехаць і наведаць наш лес ды заахваціць наведаць пушчу сваіх сяброў або знаёмых. Аднак узнікае пытанне: ці яны заначуюць у агратурыстычных кватэрах, ці аддадуць перавагу камфартабельным умовам у белавежскіх гасцініцах? Больш верагоднае, што большасць экалагаў выбярае другі варыянт, але ўжо цяпер могуць пакарыстацца мясцовым харчаваннем падрыхтаваным нашымі гаспадынямі і могуць наведаць прыватныя музеі, якія сталі ў нас называць рэгіянальнымі заламі. Наведваючыя Белавежскую пушчу турысты пасля ахвотна ездзяць па навакольных сёлах і знаёмяцца з мясцовымі атракцыёнамі.

Цікаваць да беларускай культуры і гісторыі рэгіёна

Многія прыезджыя сталі цікавіцца беларускай культурай прыпушчанскай тэрыторыі, якая стала козырам сярод турыстычных прапаноў. Гэта невядома дзяўчаты, якія працуюць у дарагім белавежскім гатэлі „Зуброўка”, апрачаюцца ў народную беларускую вопратку, а жанчын з мясцовых беларускіх калектываў запрашаюць выступіць перад гасцінічнымі гасцямі з фальклорнымі песнямі Гайнаўшчыны. У агратурыстычных кватэрах апошнім часам таксама сталі штораз больш увагі адводзіць прэзентацыі адметнасцей беларускай культуры, не гаворачы ўжо пра мясцовыя традыцыі. Турысты цікавяцца таксама праваслаўным веравызнаннем, яго гісторыяй, сучаснасцю і ахвотна наведваюць нава-

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

кольныя цэрквы. Звяртаюць яны ўвагу на архітэктурную храмаў і іх унутранае абсталяванне. Мае наміранні пацвердзіў Міхал Філяновіч са Скарышэва, які ахвотна спадарожнічае сваім турыстам. Не сарамеецца ён сваёй беларускай нацыяналь-

Галоўным козырам агратурыстычнай кватэры Міхала Філяновіча з'яўляецца багата абсталяваны музейчык

насці, гаворыць з гасцямі пра беларускую культуру і праваслаўнае веравызнанне. Карыстаючыся архіўнымі матэрыяламі, яму ўдалося распрацаваць гісторыю свайго сяла і рэгіёна ды знаёміць з ёю турыстаў.

Выйсці з каардынаванай прапановай

Каб павысіць зацікаўленне турыстаў рэгіёнам Белавежскай пушчы, патрэбная яшчэ больш каардынава-

кавыя і характэрныя месцы рэгіёна. Напрыклад, у Міклашэве можна было б расказаць пра вытворцаў драўляных колаў для вазоў і паказаць адбудаваныя іх варштаты працы, у Кляшчэлях асаблівую ўвагу можна было б звярнуць на ганчарства, а ў Дубічах-Царкоўных — на ткацтва ці гафт. Новы праект павінен

быць добра распрацаваны, а інвестыцыя фінансавалася б вонкавымі сродкамі. У рамках праекта можна было б даваць бясплатныя парады ўласнікам агратурыстычных кватэр у справах адпаведнага дастасавання іх да архітэктурнага асяроддзя, — кажа Віктар Кабац. Лічыць ён, што трэба было б зрабіць упор на супрацоўніцтва з агратурыстычнымі кватэрамі, дзе гавораць па-свойму і паказваюць мясцовую культуру. Прапануе многа не мяняць у выглядзе вясковага хатаў і панадворкаў, якія будуць прыстасоўвацца да агратурыстычнай дзейнасці. Віктара Кабача найбольш раздражняе тое, калі на адным панадворку знаходзяцца старыя дамы і гаспадарчыя будынкі ды сучасныя атракцыёны ўзятыя з фільмаў.

— Правільна арганізаваная агратурыстычная дзейнасць дае падвойныя карысці. Апрача прыбытку ўладальнікам дае яна магчымасць захаваць арыгінальны ландшафт даўняга сяла. Дом для турыстаў можа быць драўляным або мураваным, але няхай яго ўласнікі не мяняюць яго выгляду на сучасны уніфікаваны па ўсёй Польшчы лад. Добрым прыкладам гэтаму з'яўляюцца агракватэры побач Лазіцаў, якія пасля рамонтаў надалей застаюцца сугучнымі з асяроддзем. Затое перабудаваныя на навабагацкі стыль хаты, якія таксама рэгіструюцца як агратурыстычныя кватэры, ідуць уразрэз з нашай традыцыяй, — лічыць гайнаўскі мастак Віктар Кабац і дабаўляе, што ўжо і зараз у мясцовых самаўрадах павінны быць чыноўнікі, якія ўмелі б параіць тым, хто хоча займацца агратурыстычнай дзейнасцю, у галіне дастасавання іх будынкаў да вясковай архітэктурны. — Няхай у садах надалей растуць традыцыйныя яблыні, грушы ці чаромхі, што таксама дазваляе захаваць даўні выгляд вёскі.

Хата Сцяпана Чабая абсталяваная на даўні лад

ная дзейнасць улад гмін і Гайнаўскага павета, якая вядзецца ўжо зараз. Паводле гайнаўскага мастака Віктара Кабача, добра было б апрацаваць і сарганізаваць новы шлях (зараз маюцца веласіпедныя і пешаходныя шляхі, на якіх памечаны многія гістарычныя і культурныя помнікі), які абাপіраўся б на мясцовую культуру, традыцыі ды гісторыю і папаўняў бы прыродазнаўчыя атракцыёны Белавежскай пушчы і яе наваколля.

— Можна ўжо ў студзені 2008 года ў Галерэі Тамары Саланевіч у Нараўцы будзе наладжана сустрэча кіраўнікоў гмінных асяродкаў культуры Гайнаўшчыны з мэтай вызначыць турыстычны шлях, які вёў бы па цікавейшых месцах нашага рэгіёна, з улікам агратурыстычных кватэр, у якіх ладзіліся б начлегі. У кожнай гміне паказваліся б турыстам найбольш ці-

Час пачаць перамовы

Мацей ХАЛАДОЎСКИ

Хоць Падляшская часць Памежнай аховы ў канцы года не распадражалася яшчэ камплектнымі данымі аб інтэнсіўнасці руху на польска-беларускай мяжы, то гэтак званым простым вокам відаць, што турыстаў з Беларусі рашуча менш, чым да ўваходу Польшчы ў Шэнгенскую зону. Даецца гэта заўважыць хоць бы на беластоцкім базары па вуліцы Юравецкай.

Анна Вуйцік, прэс-сакратар падляшскіх пагранічнікаў аднак заяўляе:

— Памежны рух крыху меншы і параўнальны з мінулагоднім давяточным перыядам.

Адзін з прадаўцоў (паляк) на базары па Юравецкай не пагаджаецца з гэтай думкай:

— Летась, якраз перад каталіцкімі Калядамі, было тут гандляроў больш, чым заўжды. Для іх нашы святы гэта нагода добра зарабіць.

І фактычна, да ўваходу ў Шэнгенскую зону на стаянцы з боку вуліцы Цеплай стаяла больш дзесятка аўтамашын з беларускімі табліцамі. Цяпер там дзве-тры, а бывае, што ніводнай.

— Калі міністрам замежных спраў была Анна Фатыга, Польшча на практыцы не вяла ніякіх двухбаковых размоў з Беларуссю на тэму візавых ільгот, малага памежнага руху, хоць абодва бакі былі гэтым зацікаўлены, — прызнаўся віцэ-міністр унутраных спраў і адміністрацыі ва ўрадзе Дональда Туска Тамаш Стаханчык у час апошняга ў старым годзе пасяджэння сеймавай камісіі нацыянальных і этнічных меншасцей:

— Гэтыя пытанні неабходна тэрмінова вырашыць, асабліва ў справе Беларусі, — заклікаў ён дэпутатаў камісіі.

Размовы аб візавых ільготах знешнепалітычнае ведамства яшчэ папярэдняга ўрада вяло з Расіяй і Украінай.

— Міністр Фатыга нічога не магла зрабіць, бо нормы вызначыў Еўрасаюз, — заявіў „Ніве” ў сеймавых кулуарах віцэ-маршалак Сейма, а раней Сената, падляшскі парламентарый ад ПіС Кшыштаф Путра.

Прытым ён прызнаўся:

— Цана віз для беларусаў, у кантэксце цэнаў на візы для ўкраінцаў ці расіянаў, гэта несправядлівасць. Аднак рэжым Аляксандра Лукашэнкі не дае палёгкі ў вырашэнні гэтай справы, трымаецца недэмакратычных практык. Трэба ў памежным руху ўвесці нейкія палёгкі беларусам, звычайным грамадзянам. Не павінны яны пакутаваць ад таго, што над імі пануе дыктатар.

Марыюш Камінскі, таксама падляшскі дэпутат ад ПіС, цяпер прэс-сакратар парламенцкага клуба гэтай партыі, заявіў:

— Польшчы павінна залежаць на тым, каб дайсці з Беларуссю да паразумення ў пытанні віз, каб можна было рухацца адносна лёгка ў абодва бакі. Але гэта ўсё залежыць ад беларускага боку, ад будавання

Прэзідэнт Лех Качынскі на мяжы з Літвой

шырока разумеюць добрых кантактаў. Не можа быць так, як гэта бывала, што не ўпускаецца ў Беларусь хоць бы былы ўжо маршалак Сената Кшыштаф Путра. Напэўна факт уваходу Польшчы ў Шэнгенскую зону не можа цягнуць за сабой будавання на гэтай мяжы любога роду заслоны. Польшчы павінна залежаць на тым, каб Беларусь была сапраўды вольнай краінай.

— Беларусы не мусяць баяцца нашага ўваходу ў Шэнгенскую зону. Для таго мы прынялі Карту паляка, каб грамадзяне, м.інш. Беларусі, Украіны і Расіі, маглі перасякаць мяжу без гэтых цяжкасцей, якія акрэслівае дагавор з Шэнген, — падзяліўся ў Сейме з „Нівай” сваёй думкай Пшэмыслаў Гасеўскі, шэф парламенцкага клуба ПіС.

Не хацеў ён, аднак, пракаментываць справу недахопу размоў з Бе-

сіджэнні Сейма і дзень да ночы з 20 на 21 снежня, ночы ўваходу Польшчы ў Шэнгенскую зону, дэпутаты прынялі пастанову наконт гэтай падзеі. Напісана ў ёй: „Сейм РП выказвае надзею, што ўваход Польшчы ў Шэнгенскую зону не будзе звязаны з празмернымі коштамі і бар’ерамі для грамадзян суседнічаючых з ЕС ад усходу краін, якія будуць старацца выехаць у адну з краін зоны, і што ў іх выпадку будуць прыменены ўсе магчымыя палёгкі, якія змяшчаюцца ў правілах супольнасці”.

Тым часам 20 снежня ў МЗС у Варшаве ў час сустрэчы пасла РБ у Польшчы Паўла Латушкі была перададзена нота МЗС у Мінску аб змене актуальнага прыняццю ўзаемных падарожжаў грамадзян у сувязі з далучэннем Польшчы да Шэнгенскай зоны. У прэсавым камюніке беларускага пасольства можна было прачытаць: „Пачынаючы з 22 снежня 2007 г. консульскія ўстановы Беларусі ў Польшчы будуць браць за выдаванне віз грамадзянам РП наступныя консульскія аплаты: за транзітную візу — 10 еўра, за аднакратную візу — 25 еўра, за шматразовую візу (з тэрмінам пабыўкі да 90 дзён) — 60 еўра”. Дадаецца, што ад аплат звольнены дзеці ніжэй 6 года жыцця, вучні, студэнты, удзельнікі дактаранцкіх студыяў, якія падарожнічаюць з мэтай пачаць на-

вучанне ў вышэйшай навучальнай установе або ўдзельнічаць у абучэннях, удзельнікі мерапрыемстваў культурнага, навукова-тэхнічнага і спартыўнага характару. У канцы камюніке чытаем: „беларускі бок зноў запрапанаваў пачаць перагаворны працэс па заключэнні Дагавора аб паездках прыгранічнага насельніцтва, які прадугледжваў бы спрошчаны парадак перасякання беларуска-польскай мяжы жыхарамі прыгранічных тэрыторый абедзвюх дзяржаў”.

У час урачыстасці з нагоды ўваходу новых членаў у Шэнгенскую зону ў Параёве старшыня Еўрапарламента Ганс-Герт Пётэрынг заявіў:

— Адмена памежнага кантролю значыць канец старой Еўропе і пачатак новай. Учыняем чарговы важны крок для аб’яднання нашага кантынента.

ларуссю на тэму візавых ільгот у час знаходжання на міністэрскай пасадзе Анны Фатыгі.

Маршалак Сейма папярэдняга склікання, а раней міністр унутраных спраў і адміністрацыі ва ўрадзе Яраслава Качынскага Людвік Дорн сказаў „Ніве”:

— Ёсць магчымасць увядзення г.зв. нацыянальных віз, якія дадуць права на ўезд у Польшчу, але не ў іншыя краіны ЕС. Не будзе гэта, аднак, масавага з’ява і будучы нейкія абмежаванні, абы толькі як найменшыя.

У сваю чаргу ў час пасяджэння сеймавай камісіі нацыянальных і этнічных меншасцей падляшскі дэпутат ад Лід Яўген Чыквін заклікаў прадстаўнікоў урада:

— Неабходнымі з’яўляюцца сродкі для палагоджання вынікаў уваходу ў Шэнгенскую зону для сем’яў з памежнай паласы.

На апошнім перад Новым годам па-

Некалькі заўваг да мінулага года

Па-за намі 2007 год. Якім ён быў для нас? Восць жменька маіх заўваг, вядома, суб’ектыўных:

— У Чаромхаўскай гміне парушылася шматгадовая традыцыя — не адбыўся беларускі фэст. Гмінным уладам не хапіла вытрымкі, каб забяспечыць духоўную патрэбу мясцовага беларускага насельніцтва. На жаль, і так бывае...

— Мікалай Б. ізноў не змог са сваім „Ператочам” прабіцца праз блакаду, узведзеную яму на дарозе Чарлэнка — Гайнаўка. Не трапіў ён ні ў амфітэатр, ні Гайнаўскі дом культуры. Шкада. Блакада ёсць блакада, абарона магутная, як бачым...

— Мікалай Я. апошнім часам падрэзаў галіну, не заўважаючы, што сам на ёй сядзіць. Ці ўдасца яму доўга пратрымацца на гэтым дубе, невядома. Народная мудрасць перасцерагае: „Твой язык — твой вораг” або „Калі хочаш камусьці зрабіць дабро, задумайся ці сабе не нарабіш зла”...

— Галоўнаму праўленню БГКТ Міністэрства ўнутраных спраў і адміністрацыі ў Варшаве адняло датацыю на важнейшыя беларускія мерапрыемствы. А мы думалі, што ІВ РП была нам прыяцельніцай...

— Чарговы раз гайнаўскім разумнікам не ўдалося ў Галоўнага праўлення БГКТ адабраць Беларускага музея. Суд стаіць на баку БГКТ. Закон ёсць закон...

— У Гайнаўцы вуліцам прысвоены імёны Янкі Купалы і Якуба Коласа. Аднак не маюць яны адпаведных шылдачак. І пакуль што ніхто не ведае дзе гэтыя вуліцы, як іх шукаць. А нават калі знойдзеш, то невядома дзе пачатак, а дзе канец...

— Гайнаўскаму беларускаму хору споўнілася сорок гадоў. Юбілей адсвяткавалі слаўна і на канец прыдумалі хору назву „Беларускі” замянілі на „Рэха пушчы”. Ці здольны будзем зберагчы сваю культуру для будучых пакаленняў, калі ў нас ад беларускасці застаецца толькі рэха?..

— Ніўскі журналіст А. М. прыгадаў, што нашы войты не выконваюць закону аб нацыянальных меншасцях і нацыянальнай мове, у выніку чаго няма ў нас двухмоўных польска-беларускіх указальнікаў. Ужо трэці год нашы „тузы” кругом абыходзяць гэтую справу. Літоўскія, нямецкія і кашубскія войты двухмоўныя ўказальнікі ўжо ўвялі на сваёй тэрыторыі. А нашы, беларускія, ні гу-гу... **В. Б.**

ЗАПРАШЭННЕ НА КАНЦЭРТ

Ваяводскі асяродак анімацыі культуры ў Беластоку запрашае на „**Сільвестравы канцэрт**”, які адбудзецца **12 студзеня 2008 года** ў „Сподках” па вул. св. Роха а 18-й гадзіне. Выступяць гурт „**Прымакі**” і ансамбль „**Белыя зоры**” з Барысава (Беларусь). „Прымакі” зайграюць свае найбольш папулярныя гіты. „Белыя зоры” — лаўрэат шматлікіх конкурсаў, у тым ліку і міжнародных — паспяхова гастраліруюць у Беларусі і Польшчы. Калектыву характэрны мілагучны шматгалосны спеў. Ансамбль выступіў, м.інш., на „Сяброўскай бяседзе” ў Гарадку.

Цана білета 10 зл. Сардэчна запрашаем!

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

Зорка

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ І МОЛАДЗІ

Вершы Віктара Шведа

Паўстрымаць лупцоўку

— У нас, сыноч, крамола, —
Зме страшэнна татка. —
Ты абяцаў са школы
Вярнуцца па занятках.

Дык не стрымаў ты зноўку
Слова, мой Адаме.
— Можаш, татка, лупцоўку
Стрымаць таксама.

Пасылай па папяросы

Звяртаецца матка да мужа:
— Сыночак наш, Валодзя,
Хлопчык надзвычай дужы,
Ён ужо добра ходзіць.

— Расце нам, бачу, падмога,
Пасланая добрым лёсам.
Тады пасылай малага
У кіёск па папяросы.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

ГІСТОРЫЯ ПРА 12 СЛЁЗАК, 12 КРОКАЎ І 12 УДАРАЎ СВЯТОЧНАГА ГАДЗІННІКА

Ад Калядаў да Новага года — сем дзён. Але тыя дні былі для Марыікі сямю стагоддзямі вечнасці. Таму што якраз напярэдадні Каляднага вечара, Каляднай дзіўнай марознай ночы — ейны хлопец, ейны любы, каханенькі Базылёк — пайшоў ад яе. Базыль, Базылёк, Базылёчак... Ну чаму ты нічога не зразумеў ці не скажеш зразумець?!

Таму так нетаропка дзевочая рука зноў і зноў напраўляла ўпрыгожвала яловую лапінку, так адчаёва ціхутка сумным анёлкам сядзела душа насупраць Марыікі за накрытым святочным сталом. Толькі Марыіка, толькі закаханая да бязмежнай тугі душа — і болей нікога.

Адна хвіліна заставалася да паўночнага бою такога ж адзінокага, як і сама Марыіка, гадзінніка. Адна хвіліна... Яна мінула, як мінаюць тыя самыя сем ці семдзесят сем стагоддзяў вечнасці. Ударыў гадзіннік першы раз, перакуліўся месяц у келіх з залатым віном, і ўпала туды першая слёзка. Ударыў гадзіннік другі — са святочнай ялінкі зляцеў зіхоткі шар, і ўпала ў келіх слёзка другая. Ударыў трэці — снег халоднымі вуснамі насмешліва стаў цалаваць шыбы ў акне, і трэцяя слёзка скацілася ў віно. Пачуўся удар чацвёрты — зоркі змяшаліся ў раптоўна трэснутым калейдаскопе чорнага

неба, і чацвёртая слёзка знайшла прытулак на дне келіха. Прабіў гадзіннік пяты раз — тры свечкі ўспыхнулі самі сабой, адразу, аднак, патухнуўшы, і пятая сляза пабегла па шчочках Марыікі. Прабіў шосты — у палыновы настой ператварылася віно ў келіху, і шостая слёзка, задрыжэўшы на вуснах дзяўчыны, упала вільготным пялёсткам у гэты келіх.

Прабіў сёмы, восьмы, а потым дзевяты — нібы інеем апякло пальцы дзяўчыны, і крануліся слёзкі тых пальчыкаў, змяшаліся з віннымі, залацістымі кроплямі.

Ударыў гадзіннік дзесяты раз — і месяц сарамліва пачаў хаваць свае вочы, а слёзкі капалі, капалі, капалі...

Ударыў адзінаццаты — і не было болей ні чорнага неба, ні зорак, ні святочнага зіхацення, ні халодных снежавых пацалункаў. А былі толькі слёзкі і слёзкі, адзінаццаць слёзак ужо скаціліся ў паўнюток келіх.

І прабіў гадзіннік дванаццаты раз. Узняла Марыіка палыновае сваё віно, і ўжо хацела выпіць яго да рэшты. Толькі тут, толькі ў гэты момант!.. Не паспелі адзвінец спружыны ў старым, аціхлым гадзінніку — як наўсцяж расчыніліся дзверы і ў пакой увайшоў... не! ветрам увіхурыўся Базылёк!

Камянямі ў акно

Пачалася чарговая ноч на Сустрэчах „Зоркі”. Мы ўжо ўсе знаёмыя і ў адну ноч, калі мы сядзелі ў пакоі, пачулі як нехта кідаў камянямі ў акно. Усе спалохаліся, бо не ведалі што адбываецца. Потым мы пабачылі, што так «гуляе» мясцовая моладзь. Мы падумалі, што ў іх няма культуры, таму што нармальныя хлопцы і дзяўчаты сябе так не паводзяць. Яны не ўмеюць арганізаваць сабе вольнага часу. Мы бачылі, што яны курылі папяросы і пілі алкаголь. Усе ставілі пытанне: а дзе іх бацькі? Чаму яны не пільнуюць сваіх дзяцей? А можа маладыя іх ужо не слухаюць? Сучасная моладзь не

мае цікавых заняткаў. Яна не ведае што з сабой рабіць і таму ў іхныя галяўкі прыходзяць дурныя думкі.

Эля КОРШАК
і Томак ЛЯШКЕВІЧ (Кампот)

Малюнак
Элі КОРШАК

— Марыіка! Мілая! Я вып’ю слёзкі твае. Усе дванаццаць, ці колькі б іх там ні было!.. — сказаў. Нетаропка забраў келіх з нечакана шчаслівых рук дзяўчыны і ціха, павольна выпіў.

— Я чула твае крокі, — гэтак жа ціха адказала яна. — У нас на лесвіцы дванаццаць прыступак. Толькі

я не верыла... Гадзіннік біў дванаццаць разоў, і я думала, мне падаецца.

— Як бачыш, не, — усміхнуўся ёй проста ў вочы Базыль. І Новы год, новае ішчасце было ў тых вачах. У вачах юнака. У вачах дзяўчыны. У ішчаслівых вачах кожнага з нас.

Ваш Дзядзечка Сід
18 снежня 2007 г., Кобрын

Сустрэча з паэзіяй Віктара Шведа

Да чарговай сустрэчы з вядомым беларускім паэтам Віктарам Шведам вучні Пачатковай школы н-р 37 імя Казімежа Гурскага ў Беластоку рыхтаваліся вельмі сур'ёзна. Сустрэча адбылася ў школьнай бібліятэцы. Група дзяцей выступіла з дэкламацыяй вершаў паэта з яго зборнікаў „Lata wiatr skrzydlaty” і „Śmiech nie grzech” у перакладзе аўтара на польскую мову.

Пасля выступлення дзяцей паэт сардэчна падзякаваў за прыемнасць, якую яны зрабілі, дэкламуючы яго вершы, і раскажаў ім аб сваім жыццёвым і творчым шляху, а таксама прачытаў мноства сваіх вер-

шаў. Дзеці папрасілі гасця, каб пачытаў таксама свае вершы на беларускай мове і быў ён надзвычай здзіўлены, пачуўшы словы, што дзеці зразумелі змест яго беларускамоўных вершаў.

Віктар Швед ачараваў маладых чытачоў і іх настаўніц прыгажосцю сваіх лірычных вершаў. Удзельнікі сустрэчы засыпалі гасця лавінай пытанняў аб жыцці і творчасці, на якія паэт вычарпальна адказаў.

На заканчэнне букет прыгожых кветак уручылі паэту не менш прыгожыя дзяўчаткі з падзякай за выступленне і просьбай, каб неўзабаве ізноў завітаў у іх школу. Да гэтых слоў далучыліся таксама настаўніцы – арганізатаркі сустрэчы.

Маргарыта ЗУБРЫЦКАЯ і Анна ЮШЧУК

Гараскоп

Баран (22.03.-20.04.)

На сваёй дарозе сустрэнеш перашкоды, але твая сіла волі не дазволіць, каб яны табой авалодалі, здэмухнеш іх са свайго шляху. У пачатку года не заводзь новых знаёмстваў, яны могуць прыкра скончыцца. Апрамай шалік і рукавічкі, гартуй дух.

Бык (21.04.-21.05.)

Адпачні пасля цяжкой працы, падумай пра адпачынак, а грошы самі ўпаддуць у кішэню. Усе будуць казаць, што цябе кахаюць, але ты сам будзеш ведаць, калі прыйдзе твой час. Як бык, ты супрацьставішся хваробам, не страшныя табе мікробы.

Блізняты (22.05.-22.06.)

Пасварышся з шэфам з-за няважных спраў. Усе ўпамянуцца пра даўгі. Знойдзеш братнюю

душу і аддасі ёй свой вольны час. Пакуль што не будзеш хварэць.

Рак (23.06.-23.07.)

Лёс да цябе ўсміхнецца, павысяць табе зарплату і выплаціш усе даўгі. Каханне не для цябе, найперш займіся працай, пасля шукай кахання. Не грозныя для цябе хваробы, ты іх пераможаш з усмешкай на твары.

Леў (24.07.-23.08.)

У цябе многа поспехаў на працы, грошай раптам больш, і, перш за ўсё, слава. Каханне твайго жыцця заўсёды пры табе, карыстай пакуль можаш. Хвароба ў цябе — гэта сапраўды немагчыма.

Дзева (24.08.-23.09.)

Маеш добрую працу і многа грошай, але табе ўсё мала. Твая сімпатыя ад цябе адвернецца. Не падай духам, здзейсніцца ўсе твае мары. Хваробы цябе не чэпяцца. Калі ты хочаш адпачыць ад працы, не мані, што ты хворы.

Шалі (24.09.-23.10.)

Не наракай на сваю працу, лепшай не будзе. Жыццё быццам бокс, шукай партнёра ў сваёй вазе. Ты зусім хваравіты чалавек, дбай пра сябе і не выходзь з хаты.

Скарпіён (24.10.-22.11.)

Калі будзеш працаваць больш, тады і грошы прыйдуць да цябе. Ты ніколі не быў добрым партнёрам, ты самалюбны эгаіст, усе ад цябе адвернуцца. Не еш шкоднага і шматкаларыйнага, бо скончыцца цяжкай хваробай, нават цукровым дыябетам.

Стралец (23.11.-22.12.)

Як далей будзеш сядзець у хаце і пазычаць грошы ў знаёмых, пападзеш у дэпрэсію. Кожны стралец павінен устрэціць сабе партнёрку ці партнёра. У найбліжэйшы час у цябе не будзе дрэнных дзён, нават калі будзеш хварэць.

Казярог (23.12.-20.01.)

Твая праца лёгка, а грошай многа. Памятай пра будучыню, не заўсёды будзе так лёгка. У цябе многа сімпатый, але толькі адна добрая. Дбай пра рукі, нос, вушы, яны найбольш мерзнуць на морозе.

Вадалей (21.01.-19.02.)

Праца і грошы цябе не трымаюцца, не можаш знайсці сабе занятку, з грашма слаба. Каханне твайго жыцця блізка цябе, толькі не ўмееш яго злавіць. Замест кахання зловіш грып. Не выходзь з ложка ўвесь тыдзень.

Рыбы (20.02.-21.03.)

Ты на працы як рыба ў вадзе, грошы слабыя, але нека дасі сабе раду. Ты нікога не кахаш апрача сябе. Не засяроджвайся на сабе, навокал ёсць іншыя людзі. Хварэць пакуль не будзеш.

Лукаш ЗІНКЕВІЧ і Івана БАРШЧЭЎСКАЯ (Акіо)

Музыка з кайфам

На хвалі — „Нейра Дзюбель”!

Столькі сапраўднасці ды энергетыкі часта не сустракаецца! У 1989 годзе двух мужчын вырашыла заснаваць

поўнацю, усе эмоцыі, усе энергію, але калі пасля канцэрта сходаць са сцэны, аказваецца, што яны вельмі сціплыя

гурт, але такім чынам атрымаўся дуэт, які вельмі хутка развіваўся. З 17 ліпеня згоднага года пачынаецца багатая ў шматлікіх падзеі гісторыя. Першы сапраўдны канцэрт адбыўся толькі ў 1991 годзе, але самая важная канцэртная актыўнасць пачалася з 1993 года, калі ў гурце паявіліся новыя музыкі ды ўсталяваўся музычны характар. Як самі пра сябе напісалі, выконваюць яны „рускоязычны рок-н-ролл”, які акрэсліваюць тэксты, стылістыка панк-рока, але і рэгі, і блюза, а нават хардкору. Калі ідзе пра музыку шмат чаго не памянялася на працягу апошніх гадоў, хаця здаецца мне, што як незвычайную з'яву варта адзначыць пастаяннае творчае развіццё, нягледзячы на тое, што з гурту зышлі бэк-вокаліст і клавішнік.

ў сваіх паводзінах, шмат не гавораць, хаваюцца амаль самі ў сабе.

Помню пару гадоў таму Беларускае аб'яднанне студэнтаў упершыню запрасіла гурт на канцэрт у Польшчу. Самі мы вельмі пераймаліся, бо гурт абяцаў спяваць па-беларуску, а гэта ж была „рускоязычная” каманда. Ніколі не забуду, калі Кулінковіч пасля канцэрта падышоў і звычайна праціў прабачэння, што часам у эмоцыях міжвольна пераходзіў на рускую мову. Сёння гэтага немагчыма сабе ўявіць, таму што „Нейра Дзюбель” вырашыў быць не толькі гуртом з Беларусі, але перада ўсім стаць беларускамоўным гуртом, адданым сваёй Радзіме. Думаю, што ўжо не адчувае ён сябе блудным сынам...

Аднак „Нейра Дзюбель” гэта гурт чароўны, незвычайны. Перш за ўсё захапляе асоба лідэра гурту. Аляксандр Кулінковіч гэта харызматычны, бескампрамісны... паэт, хаця тэксты гурту цяжка назваць паэзіяй. У час канцэртаў гурт, здаецца, аддае публіцы сябе

i_basovka@o2.pl

Польска-беларуская крыжаванка № 2

					Zuraw	Zaba	Kokarda		Smak	
Patron	Tron									
	Kot			Niewolnik						Kolejka
Szyfr			Redakcja	Rząd		Arka				
						Akr				
			Rzepa	Ranga						
Ton										
Porozumienie	Redaktor									Klasyk
	Skarb							Cudak		
	Marynarz	Róża			Zapach	Cykl				
					Los					
	Waż	Twardy								
									Chirskie imię	
	Ogłoszenie									
						Zawołanie				

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку н-р 50: Школа, рэдакцыя, здымак, зорка. Лозунг: **Крык.**

Узнагароды, паэтычны зборнік **Зьніча** (інак **Мікалая з Жы-**

ровіцкага манастыра) „За мурам”, выйгралі: **Анна Карчэўская з Гайнаўкі, Анна Аўксянчук, Анна Каліноўская, Юліта Нікалаюк, Іза Васілюк, Эвеліна Артэмыюк, Данеля Філіповіч, Паўліна Лаеўская з Чыжоў, Юлія Панютыч, Кшыштаф Парфянюк, Паўліна Паўлючук, Паўліна Зінкевіч з Бельска-Падляскага. Віншуйце!**

Новае выданне

Па старонках „Беларуса-2007”

Сяргей ЧЫГРЫН

У Нью-Йорку выйшаў з друку літаратурны альманах беларускіх пісьменнікаў замежжа „Беларус”. Альманах выпускае выдавецтва газеты „Беларус”.

Ён быў задуманы для таго, каб даць мажлівасць беларускім творцам, якія жывуць у іншых краінах свету, пазнаёміць чытачоў са сваёй літаратурнай творчасцю. І задумка гэта ажыццявілася. Да друку рыхтуецца і „Беларус-2008”.

Першы беларускі літаратурны альманах „Беларусь” з’явіўся ў 1919 годзе ў Берліне. Яго выдаў Рудольф Абіхт. У 1920-х гадах літаратурны альманахі „Замежная Беларусь”, „Прамень”, „Новы прамень” выдаваліся ў Празе. У 1955 годзе ў Мюнхене свет пабачыў беларускі літаратурны альманах „Ля чужых берагоў”, а ў 1967 годзе пад рэдакцыяй Алеся Змагара ў ЗША выйшаў альманах „Пражэктар”. Беларускія літаратурныя альманахі выходзілі і ў іншых краінах і гарадах. Выхад „Беларуса” — гэта працяг той добрай альманахаўскай справы на чужыне. Ды, здаецца, з 1978 года (тады выйшаў альманах „Знічкі Случчыны” пад рэдакцыяй Янкі Золака) далёка за межамі нашай краіны падобных альманаў не выходзіла.

Калі параўнаць альманах „Ля чужых берагоў” (1955) і сёлетні „Беларус”, то розніца вялікая: той альманах быў салідны як на аўтараў, так і на творы, хаця па паліграфічным выданню „Беларус” ці самы лепшы. Аўтарамі „Ля чужых берагоў” былі Наталля Арсеннева, Уладзімір Дудзіцкі, Міхась Кавыль, Уладзімір Клішэвіч, Рыгор Крушына, Алесь Салавей, Масей Сяднёў, Пётра Сыч, Ларыса Геніюш, Хведар Ляшчэвіч, Лявон Случчанін, Юрка Віцьбіч і іншыя. З усіх пералічаных аўтараў пад адну вокладку пакуль не сабраныя і не выдадзеныя творы Лявона Случчаніна. А гэта быў выдатны паэт!

У новы альманах „Беларус” увайшлі творы 18 аўтараў, якія жывуць у розных краінах свету. Сярод іх — і вядомыя нам паэты і празаікі Сяргук Сокалаў-Воюш, Пятрусь Капчык, Янка Запруднік, Ніна Аксёнчык, Іна Снарская, Віталь Воранаў, Ірына Варабей. Альманах адкрываецца вершамі Ніны Аксёнчык, якая жыве ў Чэхіі. Гэта шчырыя радкі, напісаныя на высокай паэтычнай ноце, стала, мудра, натхнёна. Яны пра Беларусь, пра сям’ю, пра тых дарагіх людзей, якія заўсёды побач:

*Быццам бы анёл ка мне ўляцеў.
Ён жа мне на ручанькі прысеў.
Да мяне пяшчотна так прыпаў
І ўтрапёна мяне ручкамі абняў.
Мае думкі сном салодкім ён за-
гушкаў.*

Мой анёл — любімая дачушка.

З невялікімі падборкамі вершаў у альманаху выступаюць Станіслаў Бабкевіч, Антось Зелянкоўскі, Зміцер Давыдзенка. Вершы Зміцера Давыдзенкі больш біяграфічныя, уласныя, апісальныя, Антося Зелянкоўскага — лірычныя, раскаваныя ў самавыяўленні, Станіслава Бабкевіча — вершы-песні, вершы-экспромты, дзе паэт апісвае лес, сярод якога мае хату і сярод якога вырас:

*Я хату маю ў лесе пры дарозе.
Тут хараство такое — будзь зда-
роў!*

*Ды ўсё ж мне сумна пры нагодзе,
Бо да Радзімы вырыты чужыны
роў.*

З даволі вялікай і спелай падборкай вершаў у „Беларусе” выступае паэтка Іна Снарская, якая жыве ў Палтаве і кіруе культурна-асветным аб’яднаннем беларусаў Палтавы „Агніца”. Вершы паэтки песенна-радасныя, лірычныя, вобразныя і лагодныя. У іх гучыць прызнанне ў любові да сваёй радзімы, да роднай зямлі:

*Я — чарніца гэтай зямлі.
Я — званица, мой звон памяні.
Я — блудніца, даруй, не гані,
Не кідай у мяне камяні.*

Некалі бацька Максіма Багдановіча Адам Багдановіч сказаў: „На чужыне сваё роднае так жыва ўспамінаецца і цэніцца”. Паэзія Іны Снарскай шчыра ўзаемазвязана з беларускім фальклорам, з тым, што захавала памяць пра нашы песні, казкі, легенды, паданні, загадкі, прымаўкі. Фальклорнымі матывамі авеяны вершы „Ваўкалака”, „Піліпаўка”, „І ластаўка сляпяя прыляціць...”, „Гармонія натхнення”. Фальклор скразною лініяй праходзіць амаль праз усе вершы беларускай паэтки з Украіны:

*Ляціце, вятры, ляціце,
Лавіце мой дом, лавіце...*

Гумарэскі, байкі прозаю і думкі ўслых вынес на суд чытачоў Пятрусь Капчык, які таксама жыве на Украіне. „Калі чалавек маўчыць, верагодна, яму на самой справе няма чаго сказаць”, „Ён стаяў такою гарою за праўду, што з-за яго праўды зусім не было відаць”, „З’еў зубы ў сваёй справе, а разам з ім... і лепшыя супрацоўнікаў”, — піша Пятрусь Капчык. І з такімі думкамі ўслых нельга не пагадзіцца.

З празаічнымі творамі (гэта ўспаміны, развагі, нявыдуманая гісторыя) знаёмяць чытачоў альманаха Віктар Кавалеўскі, Анатоль Маўчун, Яна Ліцьвінава, Пётр Мурзёнак, Вольга Прысмыцкая, Макс Шчур і іншыя беларускія аўтары замежжа. Дарэчы, Макс Шчур — паэт-філосаф, якога хвалюе „раніца — доўгае сола на пластыкавай бутэльцы”, і як пахне снег, а таксама вясна, якая, як лекар: не паспееш распрагнуцца — яна ўжо пасылае на рэнтген... Цікавая падборка вершаў Макса Шчура (акрамя прозы) бярэ за душу сваім выхадам на балючыя, драматычныя, трагічныя моманты жыцця — яна ўзвышае душу цераз актывізацыю яе на барацьбу з нечалавекам, яна ачышчае душы цераз супакутніцтва.

Віталь Воранаў разважае аб жыцці ў сваёй п’есе „Рэнэтранс”. П’еса арыгінальная, але ці знойдзецца рэжысёр, каб два героі Воранава — Та-

машня і Тамашні ажылі на сцэне і ажывілі наш беларускі тэатр навізной і сцэнічным адкрыццём.

Па-беларуску загучаў Уладзімір Набокаў. Яго „Вынішчэнне тыранаў” пераклаў Сяргук Сокалаў-Воюш. А Віталь Зайка ў альманаху апублікаваў „Чужаземны трыпціх”. Ці не самая чытэльная празаічная рэч у гэтым выданні! Аўтар вельмі цікава напісаў успаміны, якія пачынаюцца са службы ў Афганістане, калі савецкія войскі ваявалі з „духамі”, асабліва гарачымі былі баі ў кішлаку Сабзыманд, і завяршаюцца ў ЗША, дзе аўтар пачаў новае жыццё ў Новым Свеце. Менавіта ў ЗША яго аднойчы пазнаў афганец і паказаў фотаздымак, на якім сфатаграфаваны ён і яшчэ некалькі савецкіх воінаў, якія забілі сям’ю афганца. Аўтар успамінае: «Перад маім тварам — зноў твар таго афганца. На ламанай ангельскай ён кажа: „Маю сям’ю забілі ў Сабзымандзе. І ты быў сярод іх. Я памятаю цябе”. Я спрабую штосьці сказаць, ды з горла толькі нейкае бульканне. Той падняў руку: „Маўчы. Слухай. Я забіў бы цябе. Але тут іншая зямля, іншы абычай. Ты пачаў новае жыццё. І я пачаў яго таксама”. Ён уважліва паглядзеў мне ў вочы. „Ідзі. І помні, што я таксама тут. На гэтай зямлі”. Твар знік. За спіной чую віск жвіру, буханне дзвярэй, шаргатанне колаў. Краем вока бачу ўбаку, каля сцяны, сваю машыну. Неба стала зусім светлым... Я пачаў новае жыццё. Я ў Новым Свеце».

„Што сказаў Бог беларусу” — так назваў свой твор Янка Запруднік. Цікавая задумка. Аўтар піша: „І сказаў Бог беларусу ў першы дзень: Я стварыў цябе паводле вобразу і падабенства Майго, удыхнуў у цябе дыханне жыцця і зрабіў цябе душою жывою...”. Далей Янка Запруднік піша: „І сказаў Бог беларусу на другі дзень: Я стварыў зямлю круглаю, каб кожная мясціна адчувалася роўнаю з іншымі. Кожная з іх — непаўторная...” і г.д. Разумею, што гэта літаратурны аўтарскі твор. Тым не менш, мы добра ведаем з Бібліі, што Бог стварыў свет за шэсць дзён, але чалавека толькі на шосты, дык як ён мог у першы дзень казаць штось чалавеку, якога яшчэ не было? Калі ж Бог, пасля стварэння свету, на сёмы дзень адпачываў, дык і казаць нешта чалавеку ён мог пачаць толькі з васьмага дня. Так што да гэтага твора аўтар павінен быў напісаць нейкую заўвагу, прэамбулу. І ці сапраўды Бог „ахрысціў” нашых продкаў мянушкай „беларусы”, бо нас называць беларусамі пачалі ў XIX стагоддзі. Можна лепш было б назваць свой артыкул так: што сказаў Бог ліцьвіну...

Тым не менш задумка артыкула вельмі арыгінальная і ён усё ж чытаецца з захапленнем. Уступ да альманаха беларускіх пісьменнікаў замежжа напісаў Вітаўт Кіпель, які ў канцы пажадаў: „Зычым яму пачыснага распаўсюджвання і добрай чытацкай рэакцыі”. Застаецца далучыцца да гэтага пажадання і дачкацца „Беларуса-2008”.

Яшчэ пра Грыцукоў

Аляксандр ВЯРБІЦКІ

Некалькі тыдняў таму на гэтых старонках Сяргей Чыгрын распавёў пра ўраджэнца Гайнаўшчыны Аляксея Грыцука. Па сутнасці, быў там змест выпушчанага выдавецтвам „Бібліятэка Бацькаўшчыны” мемуарнай кнігі „Мы стваралі сваю Беларусь”, напісанай жонкай Аляксея Вольгай Грыцука. Постаць самога Аляксея Грыцука, як змагара за беларускую справу, была ўжо прадстаўлена ніўскаму чытачу, а я тут хачу дадаць некалькі слоў пра ягонае сямейнае гняздо. Папраўдзе і пра сямейныя вытокі Аляксея Грыцука тут было, аднак ранейшыя весткі патрабуюць крыху дапаўнення, а нават праўкі.

Гэтыя дапаўненні будуць, аднак, няпоўныя, беручы пад увагу прамежак часу, які мінуў ад бытвання Аляксея Грыцука на Бацькаўшчыне. Сведкаў таго часу асталося нямнога ды яны або ў нежаданні, або не ў змозе ўжо ўсяго прыпомніць.

Род Грыцукоў выводзіўся з Міхнаўкі, аднак бацька Аляксея, Юльян Грыцук, жыў у Плянце. І гаспадарку меў ён на палях вёсак Плянты ды Новае Ляўкова; была гэта вялікая гаспадарка. Як сказала мне ўнучка Юльяна, Валянціна Самойлік, набраў ён той арэал пасля зямельнай рэформы за пазыковае абавязацельства (skrupt dlužny) у пана Быкава. Пасля першай сусветнай вайны Юльян Грыцук прадаў частку таго поля — што было паміж верхнім цячэннем рэчкі Баброўкі і чыгуначнымі пуцямі ў бок сямейных хуцароў — новаляўкоўскім земляробам. Прадаць то прадаў, але купцы адмовіліся плаціць, аргументуючы, што сам Грыцук за тое поле не заплаціў, бо ягоныя абавязацельствы прапалі ў час вайны. Судовыя разборкі не вярнулі яму той зямлі і яна асталася пры ляўкоўцах. Вольга Рэнт са Старога Ляўкова, якая ў дзявоцтве жыла побач Грыцукоў, сказала, што ў судах справы ад імя Юльяна Грыцука афармляў ейны бацька; у якіх судах — у Бельску, Гродне ці Ваўкавыску — не ўдалося ўжо прыгадаць...

Валянціна Самойлік з’яўляецца дачкой Юльянавай дачкі Насці Гавеньчык. Бацька спадарыні Валянціны прыйшоў у Плянту ў прыступы; быў ён недзе ад Ялоўкі. Юльян Грыцук адвёў зяцю пляц побач сваёй сядзібы, на якім, яшчэ пры санацыі, Гавеньчык пабудаваў млын. Гэта не так, як згадваецца ў кніжцы: млын быў не ў Старым Ляўкове, але ў Плянце, зараз за мяжой новаляўкоўскіх грунтаў. І Юльян Грыцук не быў яго ўласнікам, толькі саўладальнікам, якога да суполкі прыняў ягоны зяць. Аляксееў брат, Антон, стаяў у тым млыне пры вазе. Як сказала мне спадарыня Самойлік, ейны дзед амаль пастаянна сварыўся з яе бацькам. Млын быў паравы, з двума вальцамі і карыстаўся ён добрым завозам у навакольных земляробаў. Пасля другой сусветнай вайны ўлады адабралі млын Гавеньчыку, паставіўшы яго механікам і назначыўшы вонкавага загадчыка. Ужо ў маю памяць той млын згарэў. Гавеньчык зараз паставіў новы млын,

Хата Грыцукоў у Міхнаўцы

але не ўдалося яго запусціць і той будынак з часам зруйнаваўся. Сам Гавеньчык, як згадвалі мае размоўцы, неўзабаве пакаўзнуўся на ўсходках і памёр у выніку атрыманай траўмы.

Аляксееў брат, Антон, які працаваў у згаданым млыне, меў з жонкай Тэкляй, што была недзе з-за Нараўкі, тры дачкі, якія раз’ехаліся пасля па свеце. Яны і наследавалі дзедаву, значыць Юльяна Грыцука, хату. Хата тая стаіць непадалёк, мо каля ста метраў, ад чыгуначнага пераезда ў Плянце. Цяпер яна стаіць пустая, абгароджаная, пад замкамі, аброслая здзічэлай садавінай. Уласніцы час ад часу заглядаюць на радзіму, адна нават пахавала мужа на ляўкоўскіх могілках.

Пра лёс Аляксеевых сёстраў Олі, Мані і Нюры не ўдалося мне дэталёва даведацца, адно толькі, што яны павыходзілі з бацькоўскай ха-

маглі ўстанавіць сваяцкасці міхноўскага Аляксея Грыцука з Юльянам; магчыма, што былі яны дваюраднымі або нават роднымі братамі. Аляксей, што жыў у Міхнаўцы, меў звыш пяцідзесяці гектараў зямлі. Ягоная жонка выводзілася з Крыніцы, што ў Ласінскім прыходзе. Аляксей пры санацыі быў у Гміннай радзе, меў нават табельную зброю. Не было ў яго дзяцей і для апрацоўкі той вялікай гаспадаркі міхноўскія Грыцукі наймалі чужых людзей. Але гэтыя Грыцукі былі вельмі сварлівыя і скупыя. Спадарыня Вольга Рэнт сказала, што той Аляксей быў родным братам ейнай бабулі па бацьку. Спярша бабуля разам са сваімі дочкамі дапамагала брату, але ўсё-такі не магла яму ўгадзіць і пасля сваркі перастала памагаць. Нейкі час у Аляксея з жонкай пасялілася сямейства Савіцкіх ад Нараўкі, але і яны не вытрывалі

Святліца ў Міхнаўцы на колішнім полі Грыцукоў

ты, мабыць, у вонкавае замужжа. Апошняя дачка Юльяна Грыцука, Таня, выйшла замуж за Керошу — так называлі Караля Дзедзіка, які быў з Тэраміскаў. Ягоная сям’я ў выніку высялення гітлераўцамі пушчанскіх вёсак апынулася ў Ляўкове, дзе маладыя і пазнаёміліся. Спачатку жылі яны на Плянце, па суседску з Грыцукамі, але пазней перасяліліся ў Тэраміскі.

Сям’ю Грыцукоў саветы мелі вывезці ў Сібір, усе ўжо сядзелі на вальцах. Яшчэ немцы бамбілі тыя вагоны, што былі падстаўлены для вывазкі на станцыю Нараўка, што ў дзве-тры сотні метраў ад сядзібы Грыцукоў.

Яшчэ слоў пару пра адгалінаванне роду Грыцукоў, што асталося ў Міхнаўцы. Мае сурозмоўцы не

і пакінулі гаспадароў. Таксама і іншыя памагатыя не вытрымоўвалі ў Аляксея Грыцука і ягонай жонкі. Згадка ў кнізе, што ён прапанаваў спадчыну сваяку Аляксею, што апынуўся за акіянам, здаецца мне быць пацвярджэннем таго, што, перасварыўшыся з усімі роднымі, ён шукаў яшчэ радні, з якой пасварыцца не ўспеў... Пасля смерці міхноўскіх Грыцукоў у іхнюю хату перасялілася згаданая сям’я Савіцкіх, але неўзабаве рэпатрыяваліся з СССР нейкія сваякі Грыцукоў, якія выцяснілі Савіцкіх і жывуць там па сённяшні дзень.

Столькі ўдалося мне даведацца пра мясцовыя справы Грыцукоў. Не ручаюся, што і тут няма памылак ці перайначанняў. Але гэтакія людская памяць...

„Памятаем і чытаем” — вялікі конкурс „Нівы”

Праграмавая рада тыднёвіка „Ніва” аб’яўляе конкурс пад загалоўкам „Памятаем і чытаем”, прысвечаны дзвюм знамянальным, на нашу думку, гадавінам, якія будзем адзначаць у 2008 годзе. Першая — гэта 90-я ўгодкі абвяшчэння 25.03.1918 г. Беларускай Народнай Рэспублікі і другая гэта 50-я гадавіна заснавання ў Беластоку 8.06.1958 г. Беларускага літаратурнага аб’яднання „Белавежа”. Адказы на пытанні просім дасылаць да 5 сакавіка 2008 г. на адрас нашай рэдакцыі з прыпіскай «Конкурс „Памятаем і чытаем”». У конкурсе могуць прыняць удзел усе жадаючыя, незалежна ад месца пражывання. Адказы можна дасылаць па звычайнай і электроннай пошце. Не забудзьце напісаць нам свой хатні адрас для карэспандэнцыі. Аўтарам найлепшых і найцікавейшых адказаў арганізатары падрыхтуюць адмысловыя ўзнагароды.

Конкурсныя пытанні

1. Якія герб і сцяг былі прыняты Беларускай Народнай Рэспублікай?

2. Назавіце прозвішчы і імёны ўсіх былых старшын Рады БНР.

3. Назавіце гарады, у якіх знаходзілася сядзіба БНР.

4. Дзе зараз знаходзіцца Рада БНР і хто ёй старшынствуе?

5. Як называецца першы зборнік твораў беларускага літаратурнага аб’яднання „Белавежа”, калі пабачыў ён свет і пад чыёй рэдакцыяй?

6. Як называюцца літаратурныя альманахі аб’яднання ў мінулым, а як цяпер? Колькі нумароў выйшла кожнага з іх?

7. Хто цяпер з’яўляецца старшынёй „Белавежы” і дзе ён нарадзіўся? Назавіце ягоныя тры першыя пазычаныя зборнікі на беларускай мове.

8. Назавіце трох „белавежскіх” паэтаў і трох празаікаў ды апошні зборнік кожнага з іх.

9. Мае разважанні на адну з дзвюх ніжэйпададзеных тэм:

— Людзі, падзеі, ідэі БНР учора і сёння;

— Мой „белавежац” або ягоны твор, які падару блізкім.

Можа быць гэта эсэ, літаратурная мініяцюра, пазыччанае прысвячэнне (усё памерам максімум да дзвюх старонак машынапісу). Могуць быць таксама і працы пластычнага киталту, выкананыя адвольнай тэхнікай.

„Памятаем і чытаем” — адказаў чакаем да 5 сакавіка 2008 г.
Рэдакцыя „Нівы”
— тыднёвіка беларусаў у Польшчы

У пачатку снежня 2007 года выйшаў у свет чарговы, другі ўжо, том манаграфіі п.з. „Rezydencja Sapienów w Dubnie”, прысвечанай вынікам археалагічных раскопкаў, праведзеных у мінулым годзе на тэрыторыі двара Сапегаў у Дубне. Выдаўцамі кнігі былі Падляшскі музей у Беластоку, Інстытут археалогіі Лодзінскага ўніверсітэта, Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей ды Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы, рэдагавалі працу Галіна Карвоўская з Беластока ды Аляксандр Анджэўскі з Лодзі. Мінулагаднія даследаванні канцэнтраваліся ў г.зв. вялікай камяніцы, дзе зроблена дванаццаць раскопаў. Пра агульныя вынікі, у тым ліку і тапаграфію згаданай камяніцы, было ўжо на гэтых старонках. Варта тут дадаць такія знаходкі, якія дазваляюць меркаваць пра паўсядзённае жыццё семнаццацівяковага падляшскага двара.

У 2007 годзе выкапана ў Дубне амаль дзэсяць тысяч кавалкаў рухомага матэрыялу, з гэтага ліку керамічныя чарапкі складаюць звыш сямі тысяч. З гэтых абломкаў удалося рэканструяваць некалькі цэлых пасудзін. Быў тут багаты выбар гліняных пасудзін: гаршкі, міскі, покрыўкі, збаны, кубкі, талеркі, чаркі, верцехі і іншыя. Былі гэта не проста пасудзіны адно для ўмяшчання стравы, але і свайго роду арнаментаваныя творы мастацтва — штрыхаваныя і паліваныя.

Знойдзена таксама звыш чатырсот абломкаў шклянога посуду —

РЭЗІДЭНЦЫЯ САПЕГАЎ

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

шклянак, кілішкаў, бутэлек, але не ўдалося ніводнага рэканструяваць поўнаасцю. Аналіз знойдзенага шкла паказаў, што шмат настольных вырабаў з гэтага матэрыялу быў мясцовага паходжання, яшчэ не надта дапрацаваны ў толькі што пачынаючых вытворчых дзейнасць мануфактурах.

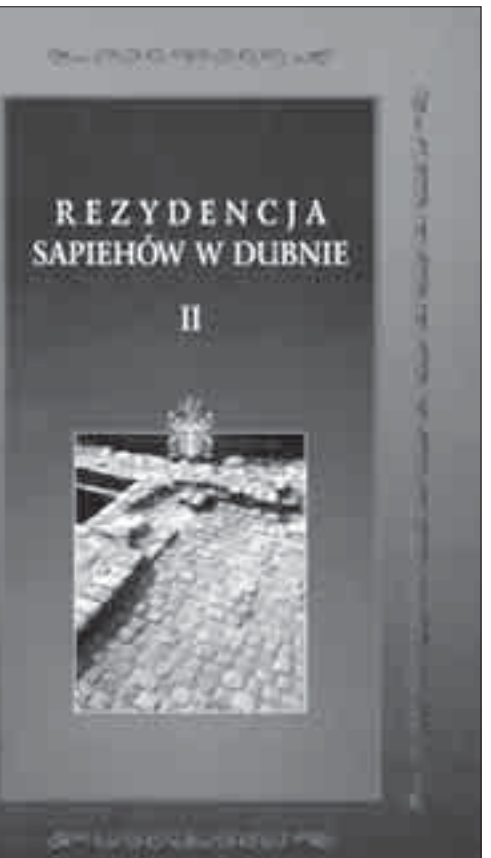
Знойдзены былі таксама 658 фрагментаў кафлі, амаль усёй паліванай з выявай пладоў граната. 123 кавалкі чарапіцы ды 142 рэшткі металічных вырабаў, у значнай меры цвікоў.

Знойдзена таксама звыш паўтысячы абломкаў аконнага шкла і на іх аснове ў кнізе даецца апісанне тэхналогіі яго вытворчасці. Ды не толькі аконнага, але падаецца і тагачасную, семнаццацівяковую тэхналогію вырабу настольнага шкла разам з тэхналогіяй дэкору.

Збігнеў Раманюк з Браньска на падставе захаваных дакументаў напісаў у кнігу раздзел, прысвечаны сельскай гаспадарцы ў маёнтку Сапегаў у Дубне. Асновай была там трохпольная сістэма апрацоўкі раллі. На полі найбольш высаівалі жыта, крыху менш аўса ды значна

менш ячменю і грэчкі. Селялі таксама невялікія колькасці яравой ды азімай пшаніцы, гароху і проса. З гародніны, як сведчыць запіс ад 1646 года, было пасаджана 100 градак капусты, 53 градкі морквы, 39 градак цыбулі, 30 градак буракоў, 16 градак пастарнаку, 14 градак агуркоў, 8 градак пятрушкі ды 1 участак рэпкі. З іншых культур у Дубне разводзілі мак, лён, каноплі, аніс. Апошняя расліна, яка мяркуе аўтар, была патрэбная ў якасці прыправы для вырабляемай у маёнтку гарэлкі. Пры двары былі яшчэ два ставы і тры сажалкі, з якіх рыбу на панскі стол вылоўлівалі невадам. Лішкі жыта і аўса прадаваліся, у тым ліку ў Гданьск; для гэтай мэты маёнтак меў уласную шхуну, якая спынялася або ў Мельніку, або ў Нуры.

З жывёл у 1646 годзе найбольш у маёнтку было кароў і цялят — каля паўсотні, авечак і ягнят звыш ста дваццаці, свіней і парасят пад

пяцьдзсят, звыш сарака гусей, тры індыкоў, чатыры качкі і толькі сем курак. З цяглавой сілы ў той час у Дубне былі два валы; пра коней згадкі ў артыкуле Раманюка няма.

Такі агульны краявід былой рэзідэнцыі Сапегаў у Дубне пасля мінулагадніх раскопкаў. Аўтары спадзяюцца правесці чарговыя даследаванні ў 2008 годзе і іх вынікі падвесці чарговым томам „Рэзідэнцыі”.

Беларускі Інтэрнэт пакрысе напаўняецца сайтамі правінцыйнай прэсы. Гэта вельмі добрая з’ява, бо дазваляе зацікаўленым асобам адсачыць тыя падзеі і факты, якімі жывуць людзі ў розных мясцінах Беларусі. Да таго ж гэта выдатная крыніца азнаямлення з побытам, культурай і гісторыяй таго ці іншага кавалачка беларускай зямлі, бо звычайна ў такіх выданнях працуюць улюблёныя ў родныя наваколлі журналісты. Адною з такіх газет можна без перабольшання назваць бялыніцкую „Зару над Друццю”.

Бялынічы знаходзяцца ў Магілёўскай вобласці, недзе ў сарака кіламетрах ад Магілёва па дарозе ў Мінск. А Друць — гэта невялікая рэчка, што працякае праз мястэчка.

Калі зайсці на сайт выдання па адрасе <http://zara.by>, то адразу ўбачым, што зроблены ён вельмі някепска. Падзелены на тры традыцыйныя часткі сайт аздоблены з большага сінім і блакітным колерамі. З правага і левага бакоў ад назвы газеты і сайта месцяцца выйсці да розных рубрык, якіх для малатыражнай газеты не так ужо і мала. Сярэдняя частка сайта аддадзена пад артыкулы апошняга нумара.

Кранацца абсалютна ўсіх артыкулаў, як тых што знаходзяцца на першай старонцы, ці тых што ўжо перамясціліся ў архіў, няварта. Справа ў тым, што з’яўляючыся органам мясцовай выканаўчай улады, а гэта значыць лукашэнкаўскай вертыкалі, „Зара над Друццю” не ў стане аб’ектыўна распавядаць пра палітычныя падзеі ў жыцці Беларусі і Бялыніцкага раёна, прапануючы чытачам розныя пункты гледжання. Таму тут у вялікай колькасці прысутнічае БРСМ (празваны „лукамолам”) і падаецца інфармацыя аб пралукашэнкаўскай арга-

нізацыі „Белая Русь”. Даведацца пра нейкія іншыя рухі і грамадскія арганізацыі Бялыніччыны не выпадае, бо яны — у інфармацыйнай блакадзе і „Зара над Друццю” ім не свеціць.

Але вышэйзгаданыя акалічнасці, трэба прызнаць, можа адзіная хвароба ў выданні, якую вылучыць толькі час. Што ж тычыцца асвятлення іншых падзей, такіх як навіны культурнага жыцця, спартыўныя мерапрыемствы ці гістарычныя даты, то ўсё гэта ў вялікай ступені адпавядае рэчаіснасці і падаецца аб’ектыўна. Упэўніцца ў гэтым можна, зазірнуўшы на такія старонкі як „Фотасюжэты” ці „Творчыя праекты”. Асабліва прыемна ўражае апошняя рубрыка, якая падзяляецца на некалькі падрубрык. Менавіта тут месцяцца артыкулы краязнаўчай старонкі „Зары над Друццю”, у якіх выдатна распавядаецца пра мясціны і людзей гэтага краю.

Літаратурная Бялыніччына прадстаўлена ў падрубрыцы „Нагхненне”, якая змяшчае творы мясцовых пісьменнікаў і паэтаў.

Што ж тычыцца „Зары над Друццю” і яе электроннага варыянта, то пра яе гісторыю распавядаецца на старонцы „Рэдакцыя”. Адтуль мы даведаемся, што бялыніцкая раённая газета заснавана ў студзені 1931 года. Першая яе назва — „Чырвоны калектывіст”, а пад сённяшняй назвай выходзіць з 1992 года. А сайт прадстаўляе галоўны рэдактар Андрэй Кунцэвіч. „Хочацца спадзявацца, — піша ён, — што электронная версія нашага выдання будзе цікавай і карыснай для Вас. Будзем вельмі рады, калі Вы таксама прымеце актыўны ўдзел у рабоце сайта. Чакаем слухных заўваг і прапановаў!”

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

СПОРТ

Беларусь, беларусы...

Пекінскія перспектывы

Што ні кажыце, а спартовыя вынікі 2007 года даюць шмат падстаў для аб’ектыўных прагнозаў выступу на алімпіядзе, што пройдзе бліжэйшым летам у Пекіне. Па алімпійскім рахунку ў мінулым сезоне беларускія прадстаўнікі здабылі на сусветных стадыёнах 16 медалёў на чэмпіянатах свету і 24 на першынствах Еўропы. Безумоўна прыярэтат аддаецца планетарным форумам. Калі адкінуць тры сярэбраныя ўзнагароды ў зімовых відах (фрыстайле і лыжных гонках), застаецца 6 залатых прызёраў, 3 сярэбраных і 4 бронзавых. Асноўныя беларускія надзеі ўскладаюцца на прадстаўнікоў лёгкай і цяжкай атлетыкі, а таксама веславання. Менавіта ў іх відах беларусам рэальна трапіць на п’едэстал. Але ці ўдасца „пераллавіць” медалі чэмпіянатаў свету ў алімпійскай? Зразумела, што, прынамсі, не ўсім. Пералічым нашых асноўных прэтэндэнтаў на лаўровыя вянкi і „пекінскую капусту”. Бліскуча правялі мінулы сезон кідальнік молату Іван Ціхан, штурхальнікі ядра Андрэй Міхневіч і Надзея Астапчук, бягунні сёстры Лона і Святлана Усавіч (яны складаюць аснову эстафетнага квартэта). На высокім роўні гатовасці малатабоек Вадзім Дзевятоўскі, штурхальнік ядра Павел Лыжын, мнагаборца Андрэй Краўчанка, якія, праўда, не вылучаюцца стабільнасцю. З іншага боку, не вядома чаго чакаць ад сяспер Туравых, былых алімпійскіх чэмпіёнак Яніны Карольчык і Юліі Несцяранкі. Падрыхтоўка „белай маланкі” Афінаў Несцяранкі ўвогуле ахутана таямнічасцю.

Маем таксама вельмі добрую „абойму” штангістаў — Андрэй Рыбакоў, Андрэй Арамноў, Вадзім Стральцоў, Генадзь Махвяня, Анастасія Новікава, Ганна Бацюшка, Кацярына Шкуратава здольныя на самыя высокія месцы. Але не будзем забываць, што менавіта з прадстаўнікамі лёг-

кай і цяжкай атлетыкі звязана найбольш допінгавых скандалаў.

У акадэмічным веславанні маем „каралеву азёр і каналаў” Кацярыну Карстан, тытулаваны дуэт Наталля Геллах — Юлія Бычык, а таксама пляяду здольных маладых майстроў. У веславанні на байдарках і каноэ сітуацыя не менш аптымістычная — Раман Петрушэнка і Вадзім Махнеў, браты Багдановічы, іх сябры па камандзе нацэлены на высокія дасягненні.

З іншых алімпійскіх надзей можна вылучыць каманду гімнастак „мастачак”, пяціборцаў, акрабатаў, Таццяну Драздоўскую ў ветразевым спорце і Наталлю Цылінскую ў трэкавай дысцыпліне, вельмі верагодна, што выб’еца ў прызёры нехта ў стральбе (той жа ўладальнік Кубка свету Сяргей Мартынаў) і вольнай барацьбе ці дзюдо, дзе прагнозы найчасцей не спраўджваюцца. Малаверагодна, што здолеюць прабіцца праз кітайскую сцяну прафесіяналы малой ракеткі Уладзімір Самсонаў і сёстры Паўловіч.

А ў негатыўным плане трэба адзначыць поўную страту традыцый у спартовай гімнастыцы, асабліва жаночай, боксе, які вынішчыла заганныя практыка завозу легіянераў трэцяга гатунку. Мала лепшыя справы ў іншых, раней „нашых” відах — скачках у ваду, фехтаванні, дзе за гонар краіны належна могуць пастаяць толькі шаблісты, і плаванні, дзе фантастычна выраслі сусветныя вынікі, так што беларусы нават з нацыянальнымі рэкордамі рэдка трапляюць у васьмёрку.

У гульніх відах Беларусь на алімпіяду пакуль не прабілася. Але яшчэ ёсць шанцы гэта зрабіць у баскетбалістак — магчыма дзяўчаты Анатоля Буяльскага, якога прызналі чалавекам 2007 года ў беларускім спорце, будуць здольныя яшчэ на адно чуда?

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Куды ідзе Расія?

Васіль САКОЎСКИ

Гэта аднак не канец прароцтвам адносна будучыні Расіі. Не так даўно ў архівах Полацка выпадкова натрапілі на кнігу прароцтваў нязнанага дасюль Васілія Немчына, які жыў у XVII стагоддзі. Яна проста ашарашыла вучоных — так дакладна і праўдзіва раскрывалася ў ёй мінуўшчына і будучыня Расіі. Кніга напісана на стараславянскай мове.

Аб тым, што ўжо збылося, думаю, няма сэнсу прыпамінаць, бо і так ведаем. А вось пра чаргу падзей, якія — паводле гэтай кнігі — маюць наступіць у наш час у Расіі, прыпомнім:

1-ы этап

Новае стагоддзе — паводле Васілія Немчына — распачнецца пад знакам Вялікага Аднаўлення. Але пасля спакойнага перыяду наступіць „десять царей на час”, якія правіць будуць восем месяцаў. Вось яны:

1. „Человек со шлемом и забралом”, не раскрываючий своего лица — Немчын называе яго „безликим образом, меченосцем. Он будет у власти, когда у него сойдутся две пятёрки”...

2. „Другой будет длинноносый. Он

будет не любим народом, но сумеет сплотить вокруг себя большую силу”.

3. „Человек, сидящий на двух стулах, соблазнит ещё пять таких же, как он, но на четвёртой ступеньке лестницы они упадут бесславно”.

4. Очередной „наполовину лысый, наполовину волосатый правитель”, „лысый с нечистой кожей”.

5. На время даже вернётся и „Меченый”. „Пять бояр, близких к царю, будут преданы суду”:

6. Первый — судья;

7. Второй боярин бежит за границу и будет там пойман;

8. Третий будет воевода;

9. Четвёртым будет рыжий;

10. Пятого боярина найдут мёртвым в своей постели.

2-гі этап

Паводле прароцтва Васілія Немчына гэта будзе няпросты час для Расіі. Але потым з’явіцца хтосьці, каго ён называе „Стремительным государем”, „Великим всадником” и „Недолго правящим великим государем”. Гэта рашучы чалавек, „новый” для краіны. Пры ім наступіць адносны спакой, але толькі на два гады, таму што „всадника” заб’юць або ён згіне падчас тэракта.

Пасля яго да ўлады прыйдзе нейкая „златовласая жена большого роста”, магчыма, што гэта яго жонка. Але валодаць яна будзе нядоўга — сама адрачэцца ад улады.

І на канец прыйдзе „Великий гончар”.

3-ці этап

„Великий гончар” мае і другое імя — „Хромой гончар”. У гэтым імі — як бачым — выступаюць як рысы фізічнага вобліку, так і прафесіянальныя рысы. Менавіта з ім Немчын звязвае „новую монархию” і „золотой век” Расіі. Яму наканавана „долгое и блаженное правление”. Немчын часамі называе яго нават „магом”, эзатэрыкам надзеленым тайнымі ведамі.

Згодна з гэтым прароцтвам, Расія пры яго панаванні не толькі адродзіцца, але будзе як бы створана нанова. Тады ж павінна адбыцца і аб’яднанне 15 правядыроў і іх дзяржаў, якія створаць новую дзяржаву. Поўны росквіт Расіі распачнецца пасля 2025 года...

І што вы скажаце на гэта?!

Як не крупі — выходзіць манархія. І хоць цяжка ў гэта паверыць, усё ж такі можна. У краіне, у якой так люта і крывава знішчалі капі-

талізм і манархію, потым не менш люта і крывава будавалі сацыялізм, каб урэшце збудаваць ідэальнае камуністычнае грамадства, з паўдарогі завярнуліся і ўжо мірным шляхам зноў вярнуліся ў капіталізм..., можна чакаць усякага. Значыць, і манархіі. „Умом Россию не понять, аршином общим не измерить”...

Да таго ж прыведзены мною прароцтвы.

Калі збылося з іх першае і здавалася б зусім неверагоднае, а менавіта аб тым, што „савецкая ўлада пратрымаецца ў Расіі семдзесят год, а потым, як не вядома адкуль яна ўзялася, так і не будзе вядома куды яна дзенецца”... І менавіта так сталася — проста з дня на дзень узяла ды і прапала савецкая ўлада. Ярыя камуністы ператварыліся ў не менш ярых бізнесменаў і капіталістаў, а сацыялізм у капіталізм. Са шматмільённай арміі камуністаў і камсамольцаў асталіся разрозненыя і перасараныя групы зюганцаў, лімонаўцаў, ампілаўцаў..., якія столькі год ужо грызунца і ніяк не могуць даказаць хто з іх сапраўдныя ленынцы...

Чаму б і гэтаму прароцтву не збыцца?!

PS. Пра Васілія Немчына і яго прароцтвы даведаўся я з артыкулаў змешчаных у „Комсомольской правде”.

Напярэдадні Каляд

Уладзімір СІДАРУК

Каляды — адно з важнейшых свят хрысціянскага свету. Традыцыя святкаванняў перадавалася з пакалення ў пакаленне. Праўда, частка традыцыі занікла ў сучаснай цывілізацыі, але Куцця захавалася па сённяшні дзень.

У мінулым да Куцці рыхтаваліся мы з самага ранку. Бацька прыносіў елку з лесу. Паколькі дрэўца было пакрытае снегам і ледзяшамі, дык ставілі яго ў сенцах у адмысловую падстаўку (крыжак), каб абсохла. Потым елку пераносілі ў пакой і прыбіралі. Вешалі шмат цукеркаў у каляровых абгортках, пранікаў хатняга вырабу, шклянках шарыкаў ды яблык. Ланцужкі рабілі з саломы і каляровай бібулкі. На вярхуш-

цы чаплялі гвяду, або адмысловы чуб са здобнага шкла. Пад ёлкай ставілі намаляванага Дзеда Мароза (такія цацкі раней прадаваліся ў крамах). У кухні, у куточку пад абразамі, ставілі вязку жыта з калоссем, якую мы называлі „калядой”.

З самага ранку жанчыны рыхтавалі дванаццаць страў. Асноўнай стравой была куцця, затым смажаныя грыбы, капуста і піражкі з грыбамі, селядцы і рознага віду рыба, бліны, кампот з сушаных яблык ды абавязкова мусіў быць аўсяны кісель.

Да вячэры сядалі адвячоркам, калі на небе замігцела першая зорка. На стол пад абрус клалі сена. Пакідалі адно вольнае месца — як бацькі казалі — для нечаканага госця. Пакуль пачалі спажываць ежу, га-

варылі малітву. Кожны з сямейнікаў абавязаны быў пакаштаваць усіх страў. Пасля вячэры са стала не прыбіралі. Казалі, што такім чынам пакідаецца пачастунак душам памерлых. Паненкі ў гэты вечар выцягвалі сена з-пад абруса. Тая, што выцягнула самае кароткае сцябло, першай мела выйсці замуж. Сена на другі дзень заносілі жывёле ў хлёў. А вязка жыта стаяла да Вадохрышча, затым пасля другой Куцці збожжа таксама выносілі жывёле.

Раждзтва Хрыстовае святкавалі тры дні. Першы дзень свята адзначалі ў сямейным крузе, а на другі дзень клікалі гасцей. Трэці дзень прызначаўся на адпачынак. Калі дарослыя засядалі пры святочным стале, тады дзецюкі выходзілі з гвездай ды калядавалі. Калядоў-

шчыкаў было шмат. Адны другіх перабягалі, каб першымі быць, бо першым ніколі не адмаўлялі. Пасля калядоўшчыкі грашыма дзяліліся. Традыцыя калядавання захавалася і сярод дарослых. У шасцідзсятых гадах, напрыклад, у вёсцы Тэраміскі, што раскінулася сярод шумлівай Белавежскай пушчы, кавалеры з паненкамі спачатку калядавалі на катаціцкія Каляды, а потым на праваслаўныя. Заробленыя грошы яны прызначалі на танцавальную забаву і пачастунак. Маладзё дружна жыла, чаго не прыкмячалася ў наваколлі. Яшчэ да нядаўна на вясковай вуліцы можна было сустрэць дарослых калядоўшчыкаў, якія хадзілі ад хаты да хаты і спявалі калядкі, а сабраныя грошы прызначалі на патрэбы царквы. Цяпер на вуліцы з гвездай можна сустрэць адно дзецюкоў. Дарослыя аддаюць перавагу багата застаўленаму сталу.

Адгаданка

Шыфраграма

Літары адгаданыя слоў, перанесеныя згодна з іх парадкавымі нумарамі ў клеткі роспісу, складуць рашэнне — дацкую прыказку.

1. апавяданне аб праўдзівым здарэнні = 12 _ 13 _ 27 _ 5 _ ;

2. офіс, кантора, установа = 21 _ 16 _ 22 _ 3 _ ;

3. альфа сусор’я Ліры = 14 _ 35 _ 2 _ 1 _ ;

4. напітак Ноя = 7 _ 25 _ 39 _ 20 _ ;

5. самка гуся = 29 _ 28 _ 26 _ 18 _ ;

6. японская барацьба вольнага стылю = 19 _ 6 _ 11 _ 9 _ 10 _ ;

7. адзінка сілы = 36 _ 23 _ 4 _ 15 _ ;

8. снарад мінамёта = 48 _ 49 _ 46 _ 47 _ ;

9. спадніца мінімальнай даўжыні = 31 _ 32 _ 40 _ 43 _ ;

10. рэчыва для мыцця = 42 _ 41 _ 34 _ 33 _ ;

11. вялікі вершаваны лірыка-эпічны твор = 44 _ 45 _ 38 _ 24 _ 30 _ ;

12. маскоўскі манарх = 17 _ 8 _ 37 _ .

(ш)

			1	2	3	4	5		6		7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25		
				26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49		

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Чамадан, народ, атрута, бой, акіян, сад, міля, паланез.

Рашэнне: Там добра, дзе нас няма.

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Ане Куптэль** з Гайнаўкі і **Яну Міхалюку** з Чыжоў.

Адказ на адгаданку з 49 нумара

Ніва
ТЫДНЕВІК БЕЛАРУСА У ПОЛШЧЫ
PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714
Выдавец: Праграмная рада твднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Вапа.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.
Internet: <http://niva.iig.pl/>
E-mail: redakcja@niva.iig.pl
Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.
Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба.
Тэхнічны рэдактар: Адам Паўлоўскі.
Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрэц-Свярубская.
Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрэц-Свярубская, Ілона Карпюк, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Мацей Халадоўскі, Віктар Сазонаў, Уладзімір Хільмановіч.
Канцэлярыя: Галіна Рамашка.
Камп’ютэрны набор і карэктур: Яўгенія Палоцка.
Друкарня: „Orthdruk”, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzeżenie sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
Prenumerata: II kwartał 26 zł. do 5 marca 2008 r.; III kwartał 26 zł. do 5 czerwca 2008 r.; IV kwartał 26 zł. do 5 września 2008 r. II półrocze 52 zł. do 5 czerwca 2008 r. II — IV kwartał 78 zł. do 5 marca 2008 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.
Prenumerata z wysyłką za granicę pocztą zwykłą wynosi: kwartałna — 131 zł.; półroczna — 224 zł.;

roczna — 374 zł. **Pocztą lotniczą:** Europa — prenumerata kwartałna — 142 zł., półroczna — 243 zł., roczna — 405 zł. Ameryka Północna, Południowa, Środkowa, Afryka, Azja — prenumerata kwartałna — 160 zł., półroczna — 274 zł., roczna — 456 zł. Australia i Oceania — prenumerata kwartałna — 204 zł., półroczna — 350 zł., roczna — 583 zł.
Wpłaty do 5 dnia miesiąca poprzedzającego prenumeratę przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekaio S.A. IV O/Warszawa, Nr 68 1240 1053 1111 0000 0443 0494.
1. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Pla-

nowana ilość numerów „Niwy” w 2008 roku — 52. **Pocztą zwykłą:** Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,55 zł. Cena 1 egz. wraz z wysyłką za granicę — kraje europejskie — 5,00 zł. — kraje pozaeuropejskie — 5,20 zł. **Pocztą lotniczą:** Cena 1 egz. wraz z wysyłką za granicę: — kraje europejskie — 6,00 zł., — Ameryka Północna, Afryka — 6,70 zł., — Ameryka Południowa — 7,80 zł., — Australia i Oceania — 10,00 zł.
Wpłaty przyjmuje: Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, BPH PBK SA O/Białystok 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.
Nakład: 2 000 egz.

Здольная моладзь з Бельска

Аляксей МАРОЗ

Вучні Комплексу школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Бельску-Падляшскім занялі першае (Аніта Яблужэўская) і другія месцы (Эмілія Анішчук і Анна Ваўранюк) у IV Агульнапольскім міжгімназічным конкурсе на мультымедычную прэзентацыю „Нацыянальныя меншасці ў маім рэгіёне”, што праходзіў 14 снежня 2007 года ў Лодзі. Раней вучні бельскай „тройкі” таксама перамагалі ў гэтым конкурсе. Два гады таму Матэвуш Харытанюк апынуўся на другім месцы, а Давід Яблужэўскі ў мінулым школьным годзе заняў першае месца. У гэтым годзе спаборніцтва праходзілі пад лозунгам „Найпрыгажэйшыя традыцыі, звычкі і абрады”, што было штуршком для збору інфармацыі аб жыцці ў мінулым. Бельскія гімназісты, карыстаючыся аповедамі сваіх бацькоў і бабуль, а таксама кніжнымі ведамі пра беларускія абрады і традыцыі, удала стварылі мультымедычныя работы, якія трэба ім было індывідуальна прэзентаваць у Лодзі перад конкурснай камісіяй і публікай.

Аніта Яблужэўская падрыхтавала прэзентацыю пра калядныя традыцыі і зімовыя абрады. Расказала яна пра падрыхтоўку да Ражджаства ў час посту, пра Куццю і звярнула ўвагу на традыцыі і абрады, што тычыліся Каляд і Шчодрага вечара, абапіраючыся на звычкі з Бельска і наваколя.

— Асабліва ўвагу звярнула я на Сакі (распаляжаныя непадалёк Пасынкаў — А. М.), дзе жыве мая бабуля. Частка зімовых абрадаў захоўваецца на Бельшчыне і па сённяшні дзень, але калісь святкаванні праводзіліся разам з суседзямі, а зараз найчасцей адбываюцца ў сямейным крузе, — кажа Аніта Яблужэўская. — Трэба было справіцца з прэзентацыяй на працягу сямі мінут (мультымедычная работа паказвалася на экране, а вучням трэба было расказаць пра яе ў скарачэнні — А. М.) і таму я дома многа трэніравалася, каб з першапачатковага дванаццаціхвіліннага майго каментарыя выбраць самыя важныя справы і скараціць маё выступленне. Былі і такія выпадкі, што вучні не змесціліся ў часе і камісія за гэта адымала ім балы.

Аніта Яблужэўская выступіла ў народнай беларускай вопратцы і заспявала калядку „Ціхая ноч”. У час прэзентавання калядкі паказвалася таксама гвезда, зробленая на Бельшчыне, а завезеныя ў Лодзь экспанаты са школьнага музейчыка „тройкі” далі магчымасць лепш праілюстраваць колішнія жыццё ў наваколлі Бельска.

— На прэзентаванай у Лодзі выстаўцы мы паказалі пакрывалы, ручнікі, макаткі, валёнкі і іншую вопратку, а сярод прылад працы былі серп і цэп, — кажа настаўніца польскай мовы Ірэна Яблужэўская, якая апекавалася вучнямі, што рыхтаваліся да конкурсу і разам з мужам і настаўніцай беларускай мовы Тамарай Русачык вазіла дзетак у Лодзь. — Год таму мой сын Давід Яблужэўскі падрыхтаваў прэзентацыю „Гісторыя беларускай праваслаўнай сям’і”. Абапіраўся ён

Пераможцы мультымедычнага конкурсу з „тройкі” (прывесілі Аніта Яблужэўская і Эмілія Анішчук) са сваімі настаўнікамі Ірэнай Яблужэўскай (злева) і Тамарай Русачык (разам з Аннай Ваўранюк) на фоне сваёй выстаўкі

на сям’ю Лазавікоў, ад маёй мамы з Сакоў, звяртаючы ўвагу на яе гісторыю і нашы традыцыі. На падставе жыцця сваіх сямейнікаў можна даведацца аб беларускай культуры.

У час Агульнапольскага конкурсу мультымедычных прэзентацый, што праходзіць пад патранатам Кураторыі асветы ў Лодзі, спачатку адбываюцца адборы на школьным узроўні, а пасля мультымедычныя працы высылаюцца для ацэнкі конкурснай камісіяй. На індывідуальную прэзентацыю запрашаюцца ўжо гімназісты, якіх работы былі найвышэй ацэнены. Сёлета побач прэзентацыі беларускіх абрадаў і традыцый паказвалася ромская, жыдоўская і нямецкая культуры.

— Калі я першы раз была на конкурсе, баялася за вучняў, бо не ведала, як на практыцы праходзяць іх выступленні перад камісіяй, — гаворыць настаўніца Ірэна Яблужэўская.

Эмілія Анішчук расказала пра вясеннія і летнія абрады беларусаў.

— Мне асабліва спадабалася „Купалле”, пра якое я знаёмілася толькі з кніжак, — кажа Эмілія Анішчук, якая заспявала перад камісіяй „Купалінку”. — У маёй сям’і найбольш урачыстыя святкуецца Вялікдзень і захоўваецца традыцыя рыхтавання харчоў для асвячэння ў царкве. Засталася ў нас таксама традыцыя свяціць яблыкі на Праабражэнне Гасподняе. Пра нашы вясковыя традыцыі распавядалі мне мая мама і бабуля, якая жыве ў Праневічах. Рыхтавацца да конкурсу дапамагалі мне таксама настаўніцы польскай мовы Ірэна Яблужэўская і беларускай — Тамара Русачык. Працуючы з фальклорным матэрыялам я мела нагоду дакладней пазнаёміцца з мінулым маёй сям’і і нашай нацыянальнай меншасці. Чалавек, які не ведае сваіх традыцый, не ведае і мінулага свайго народа.

З прэзентаваных на конкурсе культур розных нацыянальных меншасцей бельскім вучням найбольш спадабаліся цыганскія песні і танцы. Цікавымі былі ім таксама жыдоўскія песні.

— У Лодзі мне спадабалася публіка, перад якой мы выступалі. Яна з вялікай пашанай і ўвагай ставілася да выступленняў, у ходзе якіх

мы прэзентавалі культуры розных нацыянальных меншасцей, — гаворыць Эмілія Анішчук.

— Усе вучні паказалі цікавыя традыцыі і абрады, але хіба нашы былі самымі багатымі, — гаворыць настаўніца Ірэна Яблужэўская.

Рыхтуючыся да выступлення пра этапы ў жыцці кожнага чалавека Анна Ваўранюк звяртала ўвагу на абрады, якія спадарожнічалі нараджэнню, хрысцінам, вяселлю, уваходу ў новы дом, адыходу на вайсковую службу і пахаванню.

— Я карысталася аповедамі маёй мамы, якая раней жыла ў Мокрым, і падказкамі пані Ірэны Яблужэўскай, — гаворыць Анна Ваўранюк. — Вельмі цікавымі былі нашы абрады, якія зараз занікаюць. Найбольш займальнага эпізодаў сабрала я да вясельнага абраду. Мне хацелася б, каб на маім вяселлі была захавана традыцыя беларускага вяселля. З нашымі даўнімі абрадамі і жыццём у мінулым хацела б я пазнаёміць сваіх дзяцей.

Анна Ваўранюк прэзентавала таксама старыя фатаграфіі з трыццатых і саракавых гадоў мінулага стагоддзя, пра якія расказала перад камісіяй.

— Нашы мультымедычныя прэзентацыі будуць змешчаны на сайце нашай школы і будуць паказвацца вучням на ўроках у якасці дапаможнікаў, — гаворыць Ірэна Яблужэўская. — Мая мара, гэта зрабіць асобны сайт аб беларускіх абрадах. Зараз больш вучняў атрымала апытанні, каб маглі паводле іх працаваць з фальклорным матэрыялам. Хочам больш дакладна сабраць матэрыял датычны Каляд, а пасля Вялікадня.

Варта было паехаць на мультымедычны конкурс таксама і з-за каштоўных узнагарод. Вучні-пераможцы атрымалі мультымедычныя слоўнікі, кніжкі, камп’ютэрныя гульні, МП-плэеры, курткі і заплетнікі.

— Нашы вучні на мультымедычнай прэзентацыі мелі магчымасць паказацца па-за нашым асяроддзем і пазнаёміць шырэйшую публіку з нашымі традыцыямі і абрадамі, а таксама пазнаёміцца з культурай іншых нацыянальнасцей. Паўляецца таксама магчымасць наладзіць супрацоўніцтва са школамі іншых нацыянальных меншасцей, — кажа дырэктар „тройкі” Васіль Ляшчынскі.

13.01 — 19.01

(21.03. — 19.04.) Ніякія флірты і любішчы не адвернуць твае ўвагі ад прафесійных спраў. У адносінах да знаёмых выкажаш незвычайную для цябе талерантнасць. З 18.01. партнёр будзе папракаць цябе ў эгаізме (і будзе мець рацыю!).

(20.04. — 20.05.) 14-18.01. будзеш сніць аб вялікім каханні. Хоць больш будзе тварыцца ў тваёй уяве, чым у рэальнасці, неўзабаве мамы здзейсняцца. Да 14.01. можаш скандаляць, не пераймацца іншымі. Шэф можа добра ацаніць тваю кампетэнтнасць.

(21.05. — 20.06.) Будзеш мець ідэальнае паразуменне ў партнёра; будзеце згодныя нават у найменшых дэталях. Сямейная сварка можа пазбавіць цябе пачуцця бяспекі. Шмат вітальнасці. Іграй у латарэю ўвесь месяц!

(21.06. — 22.07.) Пануй над сваёй ахвотай дамінаваць над іншымі! Твой дом трымай адкрытым. Можаш сустрэць людзей, якія на тваім жыцці моцна адціснуцца. Палёгка ад клопатаў — на працы і ў сяброў; варта пайсці патанцаваць. Неспадзяваныя грошы.

(23.07. — 22.08.) З 17.01. магчымыя непаразуменні, канфлікт з бацькамі, буры ў пары (усё з-за памылкі). На працы — аранне, хоць гэта для цябе больш служба ды прызыванне. Удасца табе ўсё, за што возьмешся, ды не шалей з выдаткамі.

(23.08. — 22.09.) 14-18.01. чакай ад сям’і цудоўнай неспадзяванкі. Варта ў гэты тыдзень адпачыць, упрыгожыць жыллё. Дзень без чуласцей — страчаны. Дбай аб сябе нетрадыцыйнымі спосабамі.

(23.09. — 23.10.) 14-18.01. — раманытычныя сустрэчы, прызнанні, падарункі, поспех у фінансах. Кіруйся інтуіцыяй — не заблукаеш. Добры настрой і пачуццё свабоды. Можаш выкарыстаць новыя магчымасці; чым больш будзеш патрабавальны ў адносінах да сябе — тым больш дасягнеш.

(24.10. — 21.11.) 13-16.01. многа паспяховых выпадкаў. Удасца аформіць табе некалькі ключавых спраў. Будзеш адчайны і настаўлены на будучыню. Не сядзі ў хаце, бо дзякуючы кантактам адкрыюцца табе вочы на шмат спраў.

(22.11. — 21.12.) Да 14.01. могуць быць клопаты, калі ты паверыш у лухту, да якой схоча цябе хтосьці пераканаць. Справішся ў складаным становішчы. Можаш стартаваць з новымі праектамі, змяніць ніву дзейнасці.

(22.12. — 19.01.) Крызіс у пары міне, калі абое пастараецца. Гэты месяц будзе адным з пераломных у тваім жыцці. Будуць здарэнні, якіх чакаеш, але і якіх баішся. Падзеі ў сардэчных справах; могуць быць і фантастычныя сюрпрызы!

(20.01. — 18.02.) Вельмі творчы час (увесь месяц). Да 14.01. магчымыя праблемы ў каханні і ў кампанейскім плане. Могуць не агрымацца сустрэчы або і блага кончыцца. Дома мілая атмасфера, добры час на афармляючы сямейных спраў.

(19.02. — 20.03.) 14-18.01. — час росту і поспехаў. Можаш дасягнуць шмат прыватна і на працы (пахваліць шэф!). З 17.01. могуць нахлынуць на цябе хандра, песімізм, недавер ва ўласныя сілы; лепш не выбірайся тады ў падарожжа ні на важныя размовы, не натужвай арганізму.

Агата АРЛЯНСКАЯ